

Motivacija učenika za recepciju poezije

Jurić, Gabrijela

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:102751>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA KROATISTIKU

GABRIJELA JURIĆ

MOTIVACIJA UČENIKA ZA RECEPCIJU LIRSKE PJESME
DIPLOMSKI RAD

Pula, rujan, 2021.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA KROATISTIKU

GABRIJELA JURIĆ

MOTIVACIJA UČENIKA ZA RECEPCIJU LIRSKE PJESME

DIPLOMSKI RAD

JMBAG: 0303064946, redoviti student

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost

Predmet: Sustavi, metode i pristupi u metodici književnog odgoja i obrazovanja

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Kroatistika

Mentor: izv. prof. dr. sc. Marko Ljubešić

Pula, rujan, 2021.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra _____ ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____

SADRŽAJ

Sažetak.....	8
Summary.....	9
1. Uvod.....	10
2. Motivacija	12
2.1. Ciljevi motivacije.....	12
2.2. Motivacija u psihologiji i metodici.....	13
2.3. Unutarnja (intrinzična) i vanjska (ekstrinzična) motivacija.....	13
2.4. Intelektualna i emocionalna motivacija.....	15
3. Teorije motivacije	16
3.1. Teorije potrebe.....	16
3.2. Kognitivističke teorije.....	16
4. Nastavni sat književnosti.....	18
4.1. Doživljajno-spoznajna motivacija.....	18
4.2. Lokalizacija teksta.....	19
4.3. Interpretativno čitanje.....	19
4.4. Emocionalno-intelektualna stanka.....	19
4.5. Objavljivanje dojmova/doživljaja.....	20
4.6. Interpretacija.....	20
4.7. Sinteza.....	20
4.8. Zadatci za samostalan rad.....	20
5. Doživljajno-spoznajna motivacija.....	22
5.1. Metodički sustavi u nastavi književnosti.....	23
5.2. Odrednice metoda u nastavi.....	25
5.3. Nastavne metode u etapi motivacije.....	25
5.4. Nastavne metode i literarna komunikacija.....	27
6. Motivacija učenika za recepciju lirske pjesme.....	29
6.1. Iskustvene motivacije	30
6.2. Jezične motivacije.....	34
6.3. Stilističke motivacije.....	36
6.3.1. Motivacije uspoređivanjem	36

6.3.2. Motivacije personificiranjem	37
6.3.3. Motivacije metaforiziranjem.....	38
6.3.4. Motivacije igrom riječi.....	40
6.4. Književne motivacije.....	41
6.4.1. Poetske motivacije.....	41
6.4.2. Tematske motivacije	42
6.4.3. Biografske motivacije.....	44
6.4.4. Književnoteorijske i književnopovijesne motivacije	45
6.5. Estetske motivacije.....	46
6.5.1. Glazbene motivacije.....	46
6.5.2. Likovne motivacije.....	48
6.5.3. Filmske motivacije.....	50
7. Terensko istraživanje.....	53
7.1. Spol.....	53
7.2. Dob.....	54
7.3. Koliko često učenici čitaju poeziju?.....	55
7.4. Kako se osjećaju učenici kada čitaju poeziju?.....	56
7.5. Koju vrstu poezije najčešće čitaju učenici?.....	57
7.6. Koliko učenici razumiju stihove poezije?.....	58
7.6.1. „Smrtni krik spoji se s pjesmom“.....	59
7.6.2. „Procvjetala voćka u sunčanom proljetnom jutru“.....	60
7.7. Motivacija učenika za recepciju lirske pjesme u nastavi hrvatskog jezika.....	60
7.7.1. Koliko često obrađujete lirske pjesme na nastavi hrvatskog jezika?.....	61
7.7.2. Učitelj zabavno predstavi lirsku pjesmu.....	62
7.7.3. Sat poezije nije zanimljiv kada.....	63
7.7.4. Sat poezije bi bio zanimljiviji kada.....	64
8. Načini provođenja motivacije za recepciju lirske pjesme u metodičkoj praksi.....	66
8.1. Obrada lirske pjesme Pravitel za pis-pis.....	66

8.2.	Obrada tradicionalne japanske vrste poezije Haiku.....	70
8.3.	Obrada lirskih pjesama Da si blizu i Ljubav.....	73
8.4.	Obrada lirske pjesme Horvatov szloga.....	76
8.5.	Obrada lirske pjesme Tvoja staza.....	78
9.	Zaključak	83
	Literatura	85
	Popis tablica, grafikona i fotografskih sadržaja.....	87

SAŽETAK

Motiviranje učenika na daljnji rad u nastavi naporan je posao u kojemu moraju jednako sudjelovati i učenici i učitelji/učiteljice. Za učitelje/učiteljice važno je da odaberu oblik motivacije koji najbolje korespondira s gradivom te da se pomoću tog oblika motivacije ostvare svi ciljevi u nastavi. Također, da bi motivacija u potpunosti bila uspješna, mora se obratiti pozornost na vanjske (ekstrinzične) čimbenike i unutarnje (intrinzične) čimbenike koji pokreću učenike. Vjeruje se da učenici koji su motivirani postižu bolje rezultate nego učenici koji nisu motivirani za učenje gradiva. Jednako vrijedi i za recepciju lirske pjesme. Učenici koji su motivirani, bolje razumiju i lakše se povezuju s određenim lirskim pjesmama. Dakako, uvijek je lakše obraditi gradivo s kojim se učenici lako povežu što zbog bliskosti ili zbog jednostavnosti i lakog razumijevanja, no pravi je zadatak učitelja motivirati učenike na recepciju lirske pjesme koju ne razumiju i koja im nije bliska.

Ključne riječi: motivacija, motivacijske tehnike, poezija, lirska pjesma, motivacijski čimbenici.

SUMMARY

Motivating students to continue working in class and motivating them to stay interested is hard job for a teacher, in which both students and teachers must participate equally. It is important for teachers to choose the form of motivation that best corresponds to the material and to use it to achieve all the goals in teaching as predicted. Also, in order for motivation to be fully successful, attention must be paid to external (extrinsic) factors and internal (intrinsic) factors that drive students. It is believed that students who are motivated, are to perform better than students who are not motivated to learn the material. The same is true for the reception of poetry. Students who are motivated understand better and connect more easily with certain poems. Of course, it is always easier to process material with which students can easily connect due to closeness or simplicity and easy understanding, but the real task of teachers is to motivate students to the reception of poems that they do not understand and are not close to.

Key words: motivation, motivational techniques, poetry, poems, motivational factors.

1. UVOD

Kultura utemeljena na pismu, pa dakle i na čitanju – superiorna je svakom drugom obliku civilizacije.

(Težak, 1996:67)

Živimo u dobu punom promjena, a te se promjene događaju brže nego ikada prije i iako to ne želimo priznati, te promjene posebice zahvaćaju obrazovanje. Često, pored brzo razvijajuće tehnologije, knjigu stavljamo u „drugi plan“. No, nije čak niti tehnologija zaslužna, u potpunosti, za „odbacivanje knjiga“ koliko je *fast media* – kratki opisi slika, kratki sadržaji, reklame proizvoda u svega par rečenica, kratki video zapisi od tridesetak sekundi i slične tvorevine. Zato što znamo da možemo pronaći potrebne informacije u animiranom i kratkom obliku, ponekad odbijamo uložiti dodatni trud ili odvojiti vrijeme za čitanje književnog teksta. Čak se niti školske lektire više ne doživljavaju kao „ozbiljna školska obveza“.

U književnosti se najviše ističe poezija. Umjetnost riječi koja je danas „najomraženija“ među učenicima. Poezija predstavlja posebnu vrstu, odnosno, dio književnosti u kojoj se i najkraćim stihovima pomiču i stvaraju novi svjetovi, izjavljuje ljubav koja nema granica, opisuje najveći problem, stvaraju prijatelji i neprijatelji ili pak nudi poruku koja u potpunosti može promijeniti nečiji pogled na svijet. Iako se poezija može čitati jednako brzo kao bilo koji sadržaj na internetu ili društvenim mrežama, poeziju se mora, prvobitno, naučiti čitati i razumjeti. To je vještina koja se usvaja tijekom djetinjstva – kada roditelji čitaju razne pjesmice ili recitiraju kao neku vrstu uspavanke ili pak igre, a dalje kroz školstvo – kada učitelji na sebe preuzimaju ulogu motivatora, animatora, a ujedno i odgojitelja. Kako učenici ne bi u potpunosti odbili čitati neko djelo, učitelji se moraju naučiti koristiti tehnologijom kojim se učenici koriste, rabiti jezik koji učenici razumiju, iskoristiti sve moguće aplikacije, materijale i tehnike kako bi svaki sat bio drugačiji i zanimljiviji, drugim riječima, moraju znati motivirati učenika. Prema navedenom, djela koja se obrađuju u školi, trebala bi pratiti učeničke mogućnosti i

interese, a ne stvarati dodatnu odbojnost uvođenjem književnih djela koja učenicima nisu zanimljiva, niti bliska. „Književna su djela izazov. Ona potiču na razmišljanje, razvijaju našu osjetljivost za svijet koji nas okružuje te nadahnjuju naše stvaralaštvo i maštu.“ (Najev, Quien, 2011: 6)

Dakako, možemo reći da čitanje stvara pismene ljude te postavlja dobre temelje za intelektualni razvoj pojedinca. Upravo se na tome bazira ovaj diplomski rad te ćemo kroz slijedeća poglavlja pokušati približiti značenje motivacije te analizirati vrste motivacije i na koji način se one mogu poboljšati, objasniti pojam motivacije u psihologiji, točnije razliku između motivacije u metodici i motivacije u psihologiji te na koji način motivacija u metodici i motivacija u psihologiji nadopunjuju jedna drugu. Objasniti ćemo, kroz nastavni sat književnosti, točnije sat poezije, koje sve vrste motivacije postoje te kako se provode u nastavi, na koje detalje treba obratiti pažnju te koje greške, nekada, učitelji naprave kada je riječ o motiviranju učenika za recepciju lirske pjesme. Također ćemo objasniti što je to literarna komunikacija te zašto je ona bitna za motivaciju učenika. Zatim slijedi istraživanje, provedeno anketiranjem 114 učenika srednjih i osnovnih škola, u kojemu saznajemo koliko učenici čitaju, što najviše čitaju, kakvu poeziju vole te što i kako bi njima bilo najbolje da ih učitelj motivira na čitanje poezije. Nakon teorijskog dijela i ankete slijedi analiza nastavnih satova poezije, točnije analiza etape motivacije u nastavi poezije, na kojima smo prisustvovali u sklopu metodičke prakse.

2. MOTIVACIJA

„Sila koja potiče naše ponašanje u svrhu ispunjenja želja i potreba zove se motivacija.“ (Jakšić, 2003:5) Pojam motivacije složen je i kompleksan, a najvažniji je čimbenik koji djeluje na ishod učenja, stoga različiti autori nude različite definicije motivacije. „Motivacija je, naime, naše ohrabrivanje nekoga da učini nešto što bi trebao učiniti, a sam nema dovoljno odlučnosti započeti ili izdržati do kraja.“ (Jakšić, 2003:5) „U ovaj se proces nužno treba uključiti cijelo društvo, a zatim i odgojno-obrazovne institucije jer uloga odgoja i obrazovanja nije nešto čime se bavi isključivo škola.“ (Gabelica, Težak, 2019:60)

Dakle, motivacija nije nešto na što utječe samo školstvo, već i okolina. Osim opće motivacije, koja je trajna motivacija i jednom kada se razvije traje kroz cijelo školovanje, postoji i specifična motivacija. Specifična se motivacija odnosi na motiviranost učenika na jednome školskome satu, primjerice sat matematike, sat hrvatskog jezika i književnosti i slično, a takva vrsta motivacije ovisi o samome učitelju, o gradivu te načinu na koji se gradivo obrađuje. Na ovu vrstu motivacije najviše može utjecati sam učitelj koristeći se različitim strategijama, tehnikama i metodama poučavanja. (Andrilović, Čudina, 1991)

„Poticaji za učenje ne izvire samo iz nastavnog sadržaja, već i iz neposrednih postupaka učenja. Učenici više vole one načine rada koji stvaraju zadovoljstvo. To zadovoljstvo je veće što su nastavne metode i oblici različitiji, ako učenici suodlučuju i sudjeluju već u postavljanju nastavnih ciljeva i zadataka u samom tijeku nastave, ako što samostalnije provjeravaju i ocjenjuju rezultate učenja te ih uspoređuju s prijašnjim postignućima i slično.“ (Trškan, 2006:23)

2.1. Ciljevi motivacije

Motivacija je gotovo uvijek i isključivo povezana s ciljem. Cilj predstavlja rezultat radnje na koju smo bili potaknuti. Prema Jakšić (2003) isti motiv može navesti ljude na različita ponašanja ili pak različiti motivi mogu uzrokovati jednako ili podjednako

ponašanje. „Tako aktivnost učenja može u učenika imati različite motive: stjecanje što više znanja o svijetu i životu, dobivanje najviših ocjena, dostizanje povoljnijeg društvenog položaja u skupini itd.“ (Jakšić, 2003: 9)

Dakle, u svakoj situaciji motivacija se može manifestirati u različitim oblicima ponašanja. Unutar svake motivacije, odnosno, motivacijske situacije, možemo razlikovati tri povezane faze: prvo je motiv – motiv se uvijek javlja prvi i potaknut je raznim faktorima, kao što su potrebe, interesi, želje i slično. Zatim druga faza - instrumentalno ponašanje koji dolazi nakon faze motiva, a označava neku aktivnost koja će dovesti do zadovoljenja prve faze, odnosno motiva i naposljetku sâm cilj, koji predstavlja završno stanje koji slijedi nakon instrumentalnog ponašanja.

2.2. Motivacija u psihologiji i metodici

Kako bismo ukazali na razliku između psihologije i metodike, kada je riječ o motivaciji, važno je istaknuti da „književni odgoj i obrazovanje utemeljuje se na spoznajama koje utvrđuju psihologijske discipline i teorije. Metodika preuzima psihologijske spoznaje i uključuje ih u svoj sustav.“ (Rosandić, 2005:15) U psihologiji se motivacija definira kao stanje učenika, iznutra pobuđeno nekim potrebama, željama, porivima ili motivima na određeno ponašanje usmjereno prema postizanju nekog cilja. (Vizek Vidović i sur.,2014)

2.3. Unutarnja (intrinzična) i vanjska (ekstrinzična) motivacija

Kada učenici uče gradivo jer im je ono samo po sebi zanimljivo, a za to učenje ne očekuju nagradu, kaže se da su intrinzično motivirani za učenjem. (Vizek Vidović i sur., 2014) U ovoj se vrsti motivacije nalaze urođene i stečene potrebe, stavovi, interesi i slično, a još će više dolaziti do izražaja ako je okolina stimulativna. Ovu vrstu motivacije učitelji mogu dodatno potaknuti tako što su angažiraniji te pokazuju želju za dobrobit

učenika i napredovanje. Prema Vizek Vidović i sur. (2014) učitelji mogu prilagoditi gradivo prema učeničkim interesima – naravno da nekada nije to moguće zbog plana i programa kojega se učitelji moraju držati. Nadalje, Jakšić (2014) predlaže uvođenje nekih novina u nastavu, a te se novine mogu ostvariti gledanjem filmova, gostovanjem književnika, raznim demonstracijama i slično. Zatim, poticanje učeničke radoznalosti i povezivanja gradiva s osobnim životom učenika – događaji iz stvarnog života su uvijek zanimljivi, a povezivanjem s gradivom koje se obrađuje, može pomoći učeniku razriješiti određeni problem ili životni zadatak. Najbitnija stavka je da učitelj/učiteljica pomogne učeniku postaviti ciljeve koje želi ostvariti. Često učenici odustanu od svojih ciljeva jer su oni dugoročni i zahtijevaju puno posla, dok su kratkoročni ciljevi jednostavniji i lakše ostvarivi. Primjerice *Ove ću godine imati zaključeno pet iz svakog predmeta.* je cilj koji je teško ostvariv te učenici vrlo lako odustanu, posebice ako dobiju ocjenu koja je ispod njihovih očekivanja. Dok *Danas ću napisati zadaću te vježbati zadatke dok ih sve ne riješim točno.* Kratkoročni je i lako ostvariv cilj, a učenici rijetko kada odustanu nakon prepreke na koju naiđu.

Ekstrinzičnu motivaciju čine svi vanjski čimbenici koji motiviraju učenika na ostvarenje ciljeva. U vanjskim se čimbenicima nalaze pohvale, dobre ocjene, razne nagrade i slično. Prema Jakšić (2003) vanjska motivacija djeluje po principu nagrade i kazne – pohvale i nagrade su one koje djeluju pozitivno na motivaciju učenika, dok kazne i prijekori djeluju negativno. Jakšić (2003) posebno ističe da se oblik javnog prijekora treba u potpunosti izbjegavati jer takva vrsta prijekora u potpunosti demotivira učenika. Jednako tako, javne pohvale su one koje dodatno povećavaju motivaciju učenika. Prema Vizek Vidović i sur. (2014) za povećanje ekstrinzične, odnosno vanjske motivacije, potrebno je učeniku davati male povratne informacije neposredno nakon aktivnosti, a koje se odnose na njegovu sposobnost i ponašanje. Napominje se da te povratne informacije mogu biti i konstruktivne kritike, ali da moraju biti jasne i specifične.

2.4. Intelektualna i emocionalna motivacija

Osim prethodno spomenute unutarnje i vanjske motivacije, također postoje i intelektualna i emocionalna motivacija. „Intelektualna motivacija podrazumijeva uvod u temu nastavnoga sata na kognitivnoj razini, dok emocionalna motivacija podrazumijeva stvaranje emocionalne klime u razredu, pozitivnoga ozračja i poticaja za učenje.“ (Matijević, Radovanović, 2011:73)

Intelektualna se motivacija, dakle, odnosi na samo poticanje znatiželje kod učenika. Učitelj/učiteljica treba pomno birati tehnike i metode kojima će učenika zainteresirati za ostatak nastave, a to može postići poticanjem kratke rasprave – razgovor o prethodno obrađenoj lekciji, razgovor o trenutnim događajima u svijetu i slično. Uz intelektualnu motivaciju, emocionalna motivacija u potpunosti određuje tijek sata. Emocionalna se motivacija određuje samim „nastupom“ učitelja, a taj se „nastup“ postiže njegovim stavom, verbalnom i neverbalnom komunikacijom, tonom, bojom glasa, gestama i mimikom i slično. Sve nabrojano je preduvjet za stvaranje pozitivnog ili negativnog ozračja, odnosno, atmosfere u razredu. Za stvaranje pozitivne emocionalne motivacije, Rosandić napominje da učitelj/učiteljica može koristiti kratke aktivnosti zasnovane na igrama - primjerice kvizovi, zagonetke, razgovor o neformalnim temama, pričanje viceva ili šala.

3. TEORIJE MOTIVACIJE

Prema Vizek Vidović i sur. (2014) motivacija se dijeli na dvije kategorije – prvu kategoriju čine teorije potreba, a drugu kategoriju čine teorije koje se baziraju na kognitivističkom pristupu.

3.1. Teorije potrebe

Teorije potreba koje se i danas koriste u objašnjavanju ponašanja učenika i njihovog školskog postignuća su teorija nagona, teorija socijalnih potreba, Maslowljeva teorija hijerarhije potreba i teorije uvjetovanja. (Vizek Vidović i sur., 2014) Nagoni motiviraju ponašanja kojima je svrha zadovoljenje tjelesnih potreba. Obično se uz nagone vežu isključivo fiziološke potrebe, no to nije uvijek slučaj. Ljudi su ipak složena i kompleksna bića, pa ti nagoni moraju zadovoljiti i psihološke i socijalne potrebe. Abraham Maslow utemeljio je teoriju hijerarhije ljudskih potreba u kojoj se ljudske potrebe mogu sistematizirati u pet razina. Tih je pet razina hijerarhijski poredano prema „snazi“ tih potreba - od najjačih prema slabije izraženima, fiziološke potrebe, potreba za sigurnošću, potreba za pripadanjem, potreba za poštovanjem i potreba za samoaktualizacijom. (Maslow, 1954) Da bi učenik bio motiviran, potrebno je zadovoljiti potrebe sa svih razina.

3.2. Kognitivističke teorije

Kognitivističke teorije motive promatraju kao stečene osobine. Dijele se na teorije kognitivne usklađenosti, kojima pripadaju teorija ravnoteže i teorija kognitivne disonance, zatim teorije očekivanja, kojima pripadaju teorija motivacije za postignućem, teorija ciljnih motivacija i teorija vlastite vrijednosti, potom teorija socijalne kognicije i atribucijska

teorija. (Vizek Vidović i sur., 2014) „Kognitivistički pristup motivaciji je očekivanje uspjeha, pa je i osnova motivacije u dostizanju uspjeha.“ (Jakšić, 2003:15)

4. NASTAVNI SAT KNJIŽEVNOSTI

„Nastavni je sat književnosti sadržajno, psihološki i metodički organizirana cjelina u kojoj se ostvaraju odgojno-obrazovne zadaće.“ (Bežen, 2008, prema Lazzarich, 2017:112) „Zadaće nastavnih sati književnosti nisu samo proširivanje znanja, već razvoj spoznajnih sposobnosti (zapažanje, pamćenje, zaključivanje, uspoređivanje, procjenjivanje).“ (Lazzarich, 2017:112)

Lazzarich dijeli sat književnosti na nastavne faze: doživljajno-spoznajna motivacija, najava teksta i njegova lokalizacija, interpretativno čitanje teksta, emocionalno-intelektualna stanka, objavljivanje doživljaja i dojmova te njihova korekcija, interpretacija, sinteza/uopćavanje te na zadatke za samostalan rad. (Lazzarich, 2017) Kako bismo razumjeli tijek nastavnog sata, svaku ćemo fazu ukratko objasniti kroz daljnji rad.

4.1. Doživljajno-spoznajna motivacija

Motivacija učenika prva je metodička etapa u nastavi sata književnosti te je važan psihološki čimbenik u ostvarivanju ciljeva sata književnosti. Vrlo je važno za ostvarivanje ove dionice, poticanje učeničkog zanimanja i želje za uspostavljanjem komunikacije s literarnim predloškom. (Lazzarich, 2017) „Ako učitelj uspije postići intrinzičnu motivaciju među svojim učenicima, zadovoljstvo u aktivnosti interpretacije neće izostati.“ (Lazzarich, 2017:113)

Dakako, vrsta motivacije ovisi o prirodi književnog teksta, tako da svaki književni žanr zahtjeva drugačiji pristup. Tako će, primjerice, motivacija za lirsku pjesmu ovisiti pretežito o tematici i vrsti pjesme. „Primjena višemedijskih nastavnih sredstava uklapa se u model nastave usmjerene na učenika, što je obuhvaćeno kurikulumom u sklopu aktivne i interaktivne nastave.“ (Lazzarich, 2017:114) Lazzarich posebno ističe da je za dobru

motivaciju potrebna „klima potpore“. Klima se potpore odnosi na dobro ozračje u razredu zbog kojega učitelji i učenici ugodnije mogu surađivati.

4.2. Lokalizacija teksta

Osim informativne funkcije, lokalizacija teksta ima i motivacijsku ulogu. Lokalizacija teksta priprema učenike na govornu interpretaciju teksta, a može se ostvariti metodom usmenog izlaganja ili dijaloškom metodom. „Lokalizacija ima važnu recepcijsku ulogu koja se održava u obzoru očekivanja. Ako je dobro pripremljena, može izazvati željno iščekivanje učenika da se susretnu s literarnim predloškom, što će biti dobra osnova i za čitanje teksta i za njegovu interpretaciju.“ (Lazzarich, 2017:115)

4.3. Interpretativno čitanje

Pravilnim se interpretativnim čitanjem oživljava sadržaj svakog djela. Monotona i neutralna interpretacija bitno smanjuje motivaciju učenika za slušanje djela, a to dovodi do gubitka motivacije za čitanjem i obradom teksta.

4.4. Emocionalno-intelektualna stanka

Emocionalno-intelektualna stanka je pauza u trajanju od jedne minute koja se daje učenicima kako bi mogli procesuirati tekst koji su prvi put čuli, sabrati misli i izraziti prve dojmove i osjećaje.

4.5. Objavljivanje dojmova/doživljaja

Izražavanje doživljaja, misli i osjećaja potaknutih tekstem dobar su pokazatelj učinkovitosti motivacijskog dijela sata, također i uspješnosti učiteljeve/učiteljčine interpretacije teksta. Upravo zbog učeničkog izražavanja, s ovom dionicom ne treba žuriti jer poticanje učenika na izražavanje svojih misli odlična je motivacija na daljnju obradu teksta.

4.6. Interpretacija

„Osnovna je svrha interpretacije teksta da učenici u tekstu otkriju estetske elemente – ljepotu pjesničkog jezika, uspješno oblikovanje unutarknjiževnih elemenata i umjetničku poruku.“ (Lazzarich, 2017:117)

4.7. Sinteza

Nakon interpretacije, odnosno razgovora o tekstu, započinje provjera. Sinteza služi za provjeru razumijevanja teksta, točnije, sinteza služi kao provjera uspješnosti interpretacije teksta. U ovoj etapi nije potrebno ponavljati čitanje teksta, ali Šabić (1990) ističe da je poezija jedina iznimka. „Ako učitelj smatra da bi ponovljeno čitanje pjesme zaokružilo proces komuniciranja s tekstem, onda njegovo čitanje ima opravdanje kao svojevrсна poetska sinteza.“ (Šabić, 1990:93)

4.8. Zadatci za samostalan rad

Ovo je etapa sata koja bi trebala biti vremenski najkraća. Učitelj/učiteljica zadajući zadatke za samostalan rad mora paziti na težinu zadataka, njihovu prikladnost i

svrhovitost. Samostalni se rad učenika može nastaviti ili kod kuće ili u dogovoru s učiteljem/učiteljicom, naredni sat.

5. DOŽIVLJAJNO-SPOZNAJNA MOTIVACIJA

„Nastavnici bi morali na svakom satu održavati pozornost, povećavati važnost predmeta te graditi samopouzdanje u sposobnosti i poticati zadovoljstvo učenika. Morali bi redovito koristiti nastavne i motivacijske tehnike kojima povećavaju zainteresiranost i zanimanje za predmet, odnosno nastavni sadržaj i školski rad.“ (Trškan, 2006:19) Dakle, učitelji moraju učenike za daljnju nastavu pripremiti mentalno, emocionalno, tehnički, a nerijetko i materijalno. Težak napominje da motivacija na početku sata služi za pokretanje učeničke volje. „To je taktična motivacija određena kraćim nastavnim vremenom (nastavnim satom) i karakterom gradiva (opsegom, težinom, jasnom praktičnom usmjerenošću). Bit će lakše ostvariva i jednostavnija ako je uspješno provedena strateška dugoročna motivacija, tj. ako je razvijena svijest o potrebi jezične kulture i iskrena želja da se ta kultura stekne.“ (Težak, 1996:229)

Da bi učitelj/učiteljica mogao/mogla motivirati učenika, mora se koristiti različitim motivacijskim tehnikama. Trškan (2006) navodi da motivacijske tehnike mogu biti klasične, inovativne, planirane, spontane, kratkotrajne, dugotrajne, uvodne, zaključne ili među-motivacije. Također, navodi motivacijske tehnike koje se baziraju na učeničkim osjetilima, a tu se nalaze vizualne tehnike (vid), auditivne (sluh), kinetičke (pokret), olfaktorne (njih) te gustativne (okus). Trškan (2006) također napominje da se motivacijske tehnike mogu koristiti kroz cijeli sat, a posebno kada se ponavlja nastavno gradivo. U takvim se motivacijskim tehnikama nalaze križaljke, ispunjaljke, asocijacije, kvizovi, mentalne mape, rebusi, skice, anegdote i slično. „Svrha motivacijskih tehnika u nastavi je što brže i učinkovitije učenje novih riječi, godina, imena i događaja.“ (Trškan, 2006:20) Težak navodi nekoliko provjerenih načina motiviranja učenika, prvo je težnja za istinom. Težak tvrdi da je ljudima urođena težnja za istinom te pomoću nje nije teško pobuditi motivaciju učenika, posebice kada se radi o nastavi gramatike, a najčešće je dovoljno postaviti nekoliko pitanja: *Što je pravilno? Što je bolje? Koje sve značenje ima neka riječ?* Nadalje, Težak (1996) napominje da mi često zaboravljamo da i djeca imaju osjećaj za lijepo. Estetska sastavnica itekako je dobar poticaj za daljnje učenje, a tome

svjedoči dječja sklonost brojalicama, besmislicama, igrama riječi i slično. Na taj osjećaj za lijepo se nadovezuje nagon za stvaranje. Težak (1996) napominje da se nagon za stvaranje u nastavi „dvostruko može iskoristiti da učenik stvara riječi, rečenice, tekstove.“ (Težak, 1996:230) To se stvaranje može smatrati jednom vrstom igre, a igra je nešto što se „poštuje“ samo u osnovnoškolskom obrazovanju, često samo do četvrtog razreda. Težak napominje da „ni u kasnom djetinjstvu ne bismo smjeli zazirati od igre kao načina učenja. Ima različitih igara koje mogu učenika motivirati.“ (Težak, 1996:230) Osim ovih, mogli bismo nizati i druge motive, primjerice novi doživljaj, iznenađenje, nagrada, ali najvažnije bi bilo uklanjanje protumotiva. „Protumotivom nazivam svaki postupak, svako ponašanje učenika koje učenika bilo kako isključuje iz nastave ili mu oslabljuje sudjelovanje u nastavnom procesu. Demotivirati može učenika: neudobnost, nastavnikov odnos, povišen glas, ravnodušnost, srdžba, monotonija, nepravda i dr.“ (Težak, 1996:231)

Motivacija ima posebnu važnost u nastavi hrvatskoga jezika, odnosno književnosti jer ona određuje način recepcije djela koje se obrađuje. U nastavi se književnosti obrađuju svi književni oblici, a u ovome će radu posebna pozornost biti posvećena poeziji.

5.1. Metodčki sustavi u nastavi književnosti

„Metodčki sustav je zamisao izvođenja nastavnog procesa (nastavnog sata) koja je određena međusobnim odnosom i ulogom čimbenika toga procesa tijekom izvođenja, a to su: književni tekst (nastavni sadržaj), učenik, učitelj, organizacijski oblici te nastavne metode i sredstva.“ (Bežen, 2008:302) Bežen (2008) svakom metodičkom sustavu pridodaje i strateške odrednice po kojima se taj sustav prepoznaje:

<i>Naziv</i>	<i>Ključne strateške odrednice</i>
Reproduktivni	Učitelj/učiteljica predaje, učenik vjerno reproducira, znanje se mjeri količinom naučenih činjenica; u osnovi katehetski pristup
Eksplikativni	Učitelj/učiteljica eksplicira, učenik reproducira svojim riječima, u osnovi teorija eksplikacije
Interpretativni	Učitelj/učiteljica polazi od doživljaja književnoga djela, a zatim ga interpretira s učenicima, u osnovi teorija interpretacije
Problemski	Učitelj/učiteljica organizira samostalni rad učenika u rješavanju problema, odnosno organizira problemsku situaciju, u osnovi teorija problemske nastave
Korelacijsko-integracijski	Povezivanje nastavnih sadržaja unutar predmeta i među predmetima, u osnovi teorija međupredmetnih veza i integrirane nastave
Projektni	Učenici izrađuju nastavni projekt o nekoj temi u kome povezuju sve spoznaje o toj temi iz različitih izvora, u osnovi teorija didaktičkog projekta
Otvoreni	Učenici sami izabiru tekstove na kojima će raditi i zadatke koje će rješavati, u osnovi teorija slobodne nastave
Multimedijски	U učenju književnosti sudjeluju ravnopravno razni mediji, u osnovi su postavke teorija pojedinih medija
Timski	U nastavi sudjeluju dva ili više sudionika u ulozi učitelja, u osnovi timske i integrirane nastave

Tablica 1: Metodički sustavi i ključne strateške odrednice (Bežen, 2008:302)

Najčešće korišteni sustavi u nastavi poezije u nastavi su interpretativni i korelacijsko-integracijski (Bežen, 2008). U ovim sustavima je učitelj u službi naratora ili voditelja, više nego u glavnoj ulozi, što znači da učenici surađuju s učiteljem u interpretaciji teksta.

5.2. Odrednice metoda u nastavi

„Književnoumjetnički tekst temeljni je predmet spoznavanja (otkrivanja) u nastavi književnosti.“ (Rosandić, 2005:266) Ta se spoznaja, odnosno otkrivanje teksta ostvaruje pomoću posebnog tipa komunikacije, a nazivamo ju literarnom komunikacijom. Literarna komunikacija je vrsta komunikacije koja se temelji na odnosu samog djela i primatelja, odnosno čitatelja tog djela te sve djelatnosti kojima se taj odnos ostvaruje. Dakle, u tom se odnosu s jedne strane nalazi učitelj/učiteljica, s druge strane učenik/učenica, a između njih se nalazi književnoumjetnički tekst. Rosandić (2005) također navodi različite djelatnosti koje se očituju u toj komunikaciji te ih dijeli na čitanje, slušanje, pisanje, govorenje, pisanje i promatranje te također navodi i unutarnje aktivnosti koje odgovaraju vanjskim aktivnostima, a to je doživljavanje, zapažanje, zamišljanje, razmišljanje, uspoređivanje, razvrstavanje, zaključivanje i slično. Također, navodi da sve te djelatnosti koje se očituju u literarnoj komunikaciji se povezuju s nastavnim metodama.

5.3. Nastavne metode u etapi motivacije

„Termin nastavna metoda pripada području djelatnosti - odgoju i obrazovanju. Odgojno-obrazovna djelatnost ne ostvaruje se samo u nastavi (nastavom). Postoje i drugi oblici odgojno-obrazovne djelatnosti (izvanrazredne i izvanškolske aktivnosti) koje su zastupljene u suvremenoj školi. Stoga su primjereniji termini metoda odgoja i obrazovanja, metoda odgojno-obrazovnog procesa, metoda odgojno-obrazovnog rada. Tim se terminima obuhvaćaju svi oblici odgojno-obrazovne djelatnosti.“ (Rosandić, 2005:265) Rosandić (2005) nudi podjelu nastavnih metoda u nastavi književnosti: prema izvorima spoznavanja, prema vanjskim aktivnostima učenika i učitelja, prema načinima i sredstvima prenošenja informacija, prema spoznajnoj, odnosno recepcijskoj aktivnosti učenika. Izvori spoznavanja se mogu podijeliti na tri skupine – pisani, govorni i slikovni ili grafički izvori. Prema tome se, dakle, mogu odrediti tri tipa metoda: pisane, govorne i vizualne. Prema unutarnjim i izvanjskim aktivnostima učenika/učenica i učitelja/učiteljica

razlikujemo ove metode: metoda čitanje, metoda pisanja, metoda govorenja, metoda slušanja, metoda pokazivanja, metoda promatranja, metoda doživljavanja, metoda zapažanja, metoda zamišljanja, metoda razmišljanja u koju se ubraja uspoređivanje, asociiranje, sistematiziranje i zaključivanje. Prema sredstvima i načinima prenošenja i primanja obavijesti razlikujemo: metode rada s auditivnim sredstvima, metoda rada s vizualnim sredstvima i metoda rada s audiovizualnim sredstvima. Polazeći od recepcijsko – spoznajnih aktivnosti, Rosandić (2005) navodi da teoretičari nude različite klasifikacijske modele te navodi:

1.
 - metode koje omogućuju i pospješuju emocionalnu i imaginativnu recepciju djela
 - metode koje omogućuju i pospješuju tumačenje (analizu) djela
2.
 - metoda stvaralačkog čitanja
 - heuristička metoda
 - istraživačka metoda
 - reproduktivna metoda
3.
 - metoda stvaralačkog primanja teksta
 - analitičko-interpretacijska metoda
 - sintetizirajuća metoda

(Rosandić, 2005)

„Prikazane podjele metoda u nastavi književnosti pokazuju različitost kriterija, ali istodobno upozoravaju na prožimanje tih kriterija. Književni odgoj i obrazovanje pretpostavlja različite metode i traži njihovo usklađivanje, povezivanje i prožimanje ovisno o sadržaju i odgojno-obrazovnim zadaćama.“ (Rosandić, 2005:271)

S obzirom na to da je nastavni sat složena struktura, upravo zbog mnoštva nastavnih metoda kojima se može nastava uspostaviti, učitelj/učiteljica mora posjedovati ne samo znanje iz književnosti koju obrađuje, već mora imati i široko opće znanje, nepokolebljivu domišljatost i inventivnost kako bi mogao u potpunosti provesti sat kako ga je i zamislio/zamislila. Prema Rosandiću (2005) „od nastavnika se traži široka književno-estetska kultura, metodička invencija, pedagoška sprema i poznavanje psihologije.“ (Rosandić, 1968: 7) Nadalje, Sabljčić (2011) navodi „kako bi učitelji angažirani na svim razinama obrazovanja trebali naučiti kako poučavati i metodički ispravno osmisliti sat, a učenici i studenti kako kritički čitati i razmišljati, potom pisati gramatički, pravopisno i stilski korektno te, najvažnije od svega, naučiti shvaćati sebe i svoju okolinu, ukratko naučiti kako živjeti.“ (Sabljčić, 2011: 8) „Nastavnicima se može preporučiti upoznavanje svih nabrojanih strategija, metoda i postupaka, posebice kad je riječ o primjeni svih tih strategija u svakodnevnim aktivnostima koje su u funkciji upravljanja učenjem i upravljanja razrednim odjelom. To nije jednokratna aktivnost koja se događa u vrijeme studiranja ili stjecanja nastavničkih kompetencija, nego je to cjeloživotni proces, odnosno važan dio cjeloživotnoga učenja koji se odvija u vrijeme rada u školi.“ (Matijević, 2011:18)

5.4. Nastavne metode i literarna komunikacija

„Tipologizacija i klasifikacija metoda književnoga odgoja može se temeljiti na literarnoj komunikaciji. Literarna komunikacija uključuje pošiljatelja i primatelja poruke, tj. književnoumjetnički tekst kao pošiljatelja i čitatelja kao primatelja poruke. Slanje i primanje poruka (obavijesti) očituje se kao složen (slojevit) duhovni proces.“ (Rosandić, 2005:271) Rosandić (2005) navodi tri tipa metoda – metoda recepcije književnoumjetničkih poruka, metoda tumačenja ili analize te kritičku metodu, odnosno metodu vrednovanja i ocjenjivanja. Metoda recepcije ostvaruje se na prvoj komunikacijskoj razini, odnosno, na razini početne recepcije, razini prvih dojmova. Metoda tumačenja povezuje se uz drugu razinu, u kojoj čitatelj otkriva poruke koje mu tekst prenosi. Na toj razini započinje dekodiranje umjetničkoga koda, a to znači da čitatelj

otkriva smisao teksta. Metoda vrednovanja vezuje se uz treću razinu, koja uključuje književnopovijesni, odnosno vrijednosni kontekst u kojemu se tekst osmišljava. (Rosandić, 2005)

Komunikacija je posebice bitna za samu interpretaciju teksta, ali često u razredu nastanu smetnje u komunikaciji, točnije u sporazumijevanju. Najčešći je uzrok smetnje u komunikaciji vokabular. Najveći problem nastaje kada učitelj/učiteljica prenosi veliku količinu informacija služeći se visokim varijetetom, stavljajući učenike u nepovoljan položaj jer učenici nemaju dovoljno razvijen vokabular, a time ostvaruje njihovu automatsku nezainteresiranost. Učeničko nerazumijevanje vokabulara dovodi do pogrešnog ili nepotpunog shvaćanja poruke koju tekst prenosi jer nisu jasno i precizno izrečene, a nerijetko dovode do različitog interpretiranja jednakih informacija koje tekst nudi. Nerijetko to nerazumijevanje nije učiteljev/učiteljičin problem, već to nerazumijevanje zbog nerazvijenosti literarne senzibilnosti ili nedostatnosti čitalačke i književne kulture učenika. Učeničko nerazumijevanje vokabulara navodi učitelja na česte digresije što uvelike ometa učenika te često dovodi do dezinformiranosti učenika, nepotpune ili pogrešne informiranosti zbog otežalog praćenja učiteljeve interpretacije. Kako bi se što je više moguće potrudili pratiti interpretaciju teksta često postavljaju pitanja učitelju, što može navesti učitelja na dokidanje komunikacijskog kanala. „Dokidanje komunikacijskog kanala pojavljuje se u situacijama kada prenositelj informacije uskraćuje primatelj ima postavljanje pitanja, primjedbe, ili zahtjeva za dodatnim (dopunskim) objašnjenjem, kada se iznosi jednostrana informacija i interpretacija, a druge se isključuje, zaobilaznje konteksta i situacije i sl.“ (Rosandić, 2005:277)

Dakako, problem u komunikaciji također može biti u učenički umor, glad, pospanost i slično, a tome mogu pridodati i neki vanjski čimbenici poput zagušljivosti u učionici, hladnoća ili vrućina u učionici, buka koja dolazi u razred... Literarna komunikacija, dakle, ovisi ponajviše o učitelju. Njegov pogrešan odabir nastavnih metoda dovodi do otežavanja te komunikacije, ali jednako tako korištenje odgovarajućih nastavnih metoda daleko pospješuje literarnu komunikaciju.

6. MOTIVACIJA UČENIKA ZA RECEPCIJU LIRSKE PJESME

Dragutin Rosandić (2005) navodi da metodičke teorije utvrđuju identitet motivacija, tipologiju i načine ostvarivanja. U metodici književnog odgoja i obrazovanja utvrđena je tipologija motivacija za recepciju lirske pjesme. Za obradu lirske pjesme, motivacija učenika ovisi o: umjetničkim značajkama pjesme, recepcijskim i spoznajnim mogućnostima učenika/učenica, zadaćama odgojno-obrazovnog procesa, pedagoško-metodičkim uvjetima u kojima se ostvaruje recepcija. (Rosandić, 2005) Prema Rosandiću (2005) postoji nekoliko vrsta motivacije:

ISKUSTVENE	Osjetilne, emocionalne, intelektualne, imaginativne
JEZIČNE	Leksičke, fonetske, gramatičke, pravopisne, pravogovorne,
STILISTIČKE	Motivacija uspoređivanjem, personificiranjem, metaforiziranjem, igrom riječi, konstatiranjem, stupnjevanjem
KNJIŽEVNE	Tematske, biografske, vrstovne, poetološke, književnopovijesne, književnoteorijske, autorske
ESTETSKE	Književne, likovne, glazbene, filmske, kazališne

Tablica 2: Vrste motivacije (Rosandić, 2005:310)

Rosandić (2005) napominje da kod odabira motivacije moramo uzeti u obzir doživljajno-spoznajne mogućnosti učenika i idejno-estetske značajke pjesme. S obzirom na te dvije odrednice navodi sljedeće tipove doživljajno-spoznajnih motivacija koje ćemo prikazati u tablici:

1.	Motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika (emocionalnim, socijalnim, moralnim i intelektualnim)
2.	Motivacije utemeljene na glazbenim, likovnim i filmskim predlošcima
3.	Motivacije utemeljene na književnoteorijskim i književnopovijesnim

	sadržajima
4.	Motivacije utemeljene na općekulturnim sadržajima
5.	Motivacije utemeljene na lingvostilističkoj osnovi
6.	Motivacije utemeljene na filozofskim, sociološkim i povijesnim sadržajima

Tablica 3: Vrste doživljajno-spoznajnih motivacija (Rosandić, 2005: 310)

Odabirom pravilne motivacije učitelj ostvaruje lakše uspostavlja željeni kontakt s učenicima, učenici su zbog odabira pravilne motivacije spremniji i otvoreniji usvajanju novog gradiva i otkrivanja skrivenih poruka koje se kriju u lirskim pjesmama.

6.1. Iskustvene motivacije

Motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika u pristupu lirskoj poeziji imaju posebno i vrlo važno značenje. Poezija vodi učenike do različitih svjetova, jedan od njih je svijet intimnih proživljavanja. Suočava ih sa socijalnim, moralnim i egzistencijalnim problemima. „Lirska poezija uvodi učenike u svijet intimnih proživljavanja, suočava ih s društvenim, moralnim i egzistencijalnim problemima. Poruke koje lirska poezija prenosi učenicima/učenicama često prelaze dosege njihovih iskustava i spoznaja te stoga još neizgrađenoj osobnosti treba omogućiti da te poruke primi i usvoji.“ (Rosandić, 2005:311) Rosandić (2005) ističe važnost iskustvene motivacije jer ona istodobno služi kao sredstvo kojim se određuje stupanj literarnog razvoja učenika, sposobnost imaginacije pojedinca kao i emotivna razvijenost te socijalna i moralna osjetljivost. „Za svaku pjesmu odabire se primjerena motivacija kako bi se učenikova osobnost „otvorila“ prema svijetu pjesme, stvorio što širi krug predodžaba u koji će se uključiti pjesnikova vizija svijeta. Motivacija istodobno služi kao sredstvo kojim se određuje stupanj literarnog razvoja, sposobnost imaginacije, emotivna razvijenost, socijalna i moralna osjetljivost. Sve što učenik/učenica nosi u svom duhovnom svijetu i što olakšava komunikaciju s pjesmom aktivira se motivacijom.“ (Rosandić, 2005:311)

Kako bismo se, kao učitelji, što bolje upoznali s iskustvima učenika, možemo se poslužiti anketom. Odgovori na tražena pitanja o sebi i o vlastitom viđenju na svijet, koje učenici zabilježe u anketi u obliku pisanih odgovora, nam mogu poslužiti kao glavno polazište za stvaranje veze između učenika i literarnog teksta. Kako bi učenici što iskrenije odgovorili na pitanja, Rosandić ističe da učenicima trebamo dati slobodu, točnije mogućnost višestrukog izbora te navodi:

Zadovoljstvo i sreću osjećam:

- *kad mi se ispuni želja*
- *kad doživim uspjeh u svom radu*
- *kad drugome učinim dobro djelo*
- *kad dobijem dar koji sam očekivao/očekivala*
- *kad primim očekivano pismo od bliske i drage osobe*
- *kad osjetim da me drugi vole*
- *kad ugledam nešto lijepo (Rosandić, 2005:312)*

Za primjer Rosandić (2005) nudi i uopćena pitanja koja također daju učeniku potpunu slobodu: *Što je za mene sreća? Kada sam bio/bila sretan/sretna? Kako se ponašam kad sam sretan/sretna?* Za svaku se emociju mogu postaviti slična pitanja te tako možemo ući emotivnu stranu života učenika i tako utiremo put prihvaćanju emotivnih sadržaja u lirskoj pjesmi. „Ako se anketom želi provjeriti kako će učenici primiti emocionalni sadržaj lirske pjesme, anketa će biti uvjetovana karakterom emocionalnog sadržaja.“ (Rosandić, 2005:311)

Odabrani stihovi imaju motivacijsku ulogu te služe za pokretanje imaginacije. Kao predložak ćemo uzeti pjesmu Dragutina Tadijanovića, *Večer*.

Večer

Sunce porubi oblak svileni bakrenom crtom

Sjene stabala na brdima

Sidoše u doline:

Sunce pade za rub hrastika.

Zatim se, nenadano, iza oblaka,

Pomoli mjesec pun:

Nemirne sjene zatitraše

Na cesti, i u mračnim šumama.

Ja stojim na mjesečini, pod jablanom,

I mislim na te.

Dragutin Tadijanović

Primjerice:

Koje osjećaje u tebi izaziva stih:

Sunce porubi oblak svileni bakrenom crtom

- *radost, vedrinu*
- *napetost, neizvjesnost*
- *tugu, nezadovoljstvo*

Pomoću ovoga pitanja ili slično koncipiranih pitanja u anketi, možemo provjeriti odnos učenika prema vizualnim i auditivnim motivima, ali i prema bojama i zvukovima.

Primjerice:

Koje boje u tebi pobuđuju sreću?

- *žuta, narančasta, ružičasta*
 - *crna, siva, plava*

Koje boje u tebi pobuđuju mir?

- *svijetlo siva, svijetlo plava*
- *zelena, tamno plava*
- *crvena, narančasta*

Koji zvukovi u tebi pobuđuju mir?

- *zvuk kiše*
- *zvuk brzog vlaka na tračnicama*
 - *zvuk žuborenja vode*
 - *zvuk šuštanja lišća*

Koji zvukovi u tebi pobuđuju nemir?

- *zvuk grmljavine*
- *zvuk pčela u travi*
- *zvuk vjetra u krošnjama*
- *zvuk šuštanja žita*

Anketom se može provjeriti i raspon asocijacija koji učenici vežu uz određene pojmove. Kako bismo mogli provjeriti raspon asocijacija učenika, učitelj/učiteljica mora ponuditi tematsku poticajnu riječ uz koju navode druge riječi koje ih podsjećaju na spomenutu riječ, emocije i misli koje vežu uz tu riječ. Primjerice:

Sreća: *ocjena pet, prijatelji, zagrljaj, drage osobe, zdravlje*

Nesreća: *biti bez prijatelja, bolest, potres, grmljavina, ne vrijeme*

Nezadovoljstvo: biti mrzovoljan, odbijati druge ljude

Nostalgija: žaliti za „starim“ vremenima ili djetinjstvom, osjećaj udaljenosti od rodnog mjesta ili prijatelja

Ljubav: roditelji, brat, sestra, kućni ljubimci, hobi, prijatelji, osjećaj sigurnosti i mira, podrška

Ovim se postupkom pokreće učenikova imaginacija. Ovisno o vrsti pjesme, odabiru se poticajne riječi koje uz koje učenici navode asocijacije.

Primjerice:

Sunce: ljeto, sreća, toplina, uživanje, druženje, voljene osobe, osjećaj pripadnosti, zdravlje

Oblak: kiša, sivo, magla, jesen

Stabla: šuma, visoka, mrak

Mjesec: noć, tama, samoća

6.2. Jezične motivacije

Jezične motivacije dijelimo na leksičke, fonetske, gramatičke, pravopisne i pravogovorne. U jezičnim se motivacijama učitelji i učiteljice najčešće služe jezičnim igrama. U knjizi *Poezija u zrcalu nastave: igre stihom i jezikom u susretima s djecom*, autorica Diana Zalar poslužila se pjesmama pisaca koji su najzastupljeniji u dječjim čitankama poput Zvonimira Baloga, Grigora Viteza, Luke Paljetka i drugih, kako bi stvorila jezične igre. „Iz vlastitog iskustva mi se čini da je obraditi neku pjesmu, i uopće, djecu u nastavi uvoditi u čari i vrijednosti poezije, jedna od najtežih zadaća učitelja.“ (Zalar, 2002:22)

Zalar (2002) navodi kako učitelji najčešće koriste: igre složenicama u vlastitim imenima, igre fonema i onomatopeje, igre jednakim fonemskim skupinama u različitim riječima, tvorbene igre kraćenjem. Odličan primjer koji pronalazimo u knjizi jest pjesma Grigora Viteza *Kvočka vodi svoju djecu u šetnju*. Ova je lirska pjesma vrlo ritmična, gotovo pjevna, a izgovarajući u različitim tonovima „ko“ koje se prožima kroz cijelu lisku pjesmu, učenici ju mogu sami „uglazbiti“ kako bi što je bolje dočarali kvočku i njezine piliće. Ovakve vrste igara djeci omogućuju lakše razumijevanje jezika te stilskih figura, a učiteljima pomažu lakše motivirati učenika na daljnju interpretaciju lirske pjesme.

Kvočka vodi svoju djecu u šetnju

Ovako govori kvočka – mama

Svojim pijukavim lopticama:

-Svi hodajte nožicama

Ovako

Ko – ko – ko - ko ja!

Čeprkajte nožicama

Ovako

Ko – ko – ko - ko ja!

I ključajte kljunićima

Ovako

Ko – ko - ko – ko ja!

A kad spazi moje oko

Da je jastreb ili soko

Visoko

Svi se skrivajte – jedan, dva!

Ovako

Ko – ko –ko –ko ja!

Grigor Vitez

Zalar ističe važnost ovakve vrste motivacije – učenici bolje uče i svladavaju novo gradivo, lakše nadograđuju na već naučeno, uče jezična pravila nesvjesno i bolje ih se sjećaju u budućnosti.

6.3. Stilističke motivacije

Prema Rosandiću (2005) stilističke, odnosno jezično-stilske, se motivacije temelje na određenom stilskom sredstvu, točnije na stvaralačkom postupku koji je ostvaren u lirskoj pjesmi. Ishodištem pjesme smatra se dominantno stilsko sredstvo ili stvaralački postupak. Prema Rosandiću (2005) možemo uspostaviti sljedeći sustav stilističkih motivacija:

- motivacije uspoređivanjem,
- motivacije personificiranjem,
- motivacije metaforiziranjem,
- motivacije igrom riječi (Rosandić,2005:322)

6.3.1. Motivacije uspoređivanjem

Motivacija očitovana uspoređivanjem kao stilski postupak formira slobodne i nenadane veze među objektima koji se uspoređuju te učenik stvara i prikazuje svoj svijet analogija. „Naime, uspoređivanje kao stilski postupak uspostavlja slobodne, neočekivane, nestvarne, začudne veze među objektima koji se uspoređuju i rezultira slikovitošću.“ (Rosandić, 2005:322) Svaki učenik stvara različite svjetove te se na svoj način bolje povezuje s lirskom pjesmom. „Stvaranje poredbe temelji se na uspoređivanju dvaju pojmova koji pripadaju različitim područjima. Poticanje učenika/učenica na stvaranje poredbe ostvaruje se tako da se imenuje prvi pojam (prvi član poredbe), a drugi

pojam (drugi član poredbe) učenici/učenice sami/e pronalaze. Uz prvi pojam dodaje se „čarobna“ riječ kao. Kad se izdvoji prvi član poredbe, učenike/učenice potičemo na asociranje: Na što vas podsjeća, s čime sve možete usporediti? Poslije riječi kao napiši sve riječi koje označavaju „ono na što vas sunce podsjeća, čemu je slično ".“ (Rosandić, 2005:322) Primjerice, u obradi *Žene pod orahom*, lirske pjesme Dragutina Tadijanovića, učenike na usporedbu možemo navesti pitanjima *Kakvu kosu imaju žene pod orahom? Na što vas podsjeća?* te im učitelj/učiteljica može zadati zadatak *Žene pod orahom imaju kosu kao..* te tako učenici uspoređuju prvi pojam, pojam kose, s drugim pojmom.

6.3.2. Motivacije personificiranjem

Prema Rosandiću (2005) motivacija personificiranjem se provodi tako da se najprije odabere motiv koji će se personificirati, a najčešće je to motiv koji se već nalazi u pjesmi, ali može biti i izvan nje. Kad se izdvoji motiv, učenike potičemo da *zamisle* taj motiv s ljudskim osobinama.

Primjerice lirsku pjesmu Dobriše Cesarića, *Kasna jesen*, pronalazimo u čitankama za peti razred kao primjer personifikacije. U ovoj lirskoj pjesmi motiv je *jesen* te ima ljudske osobine.

Kasna jesen

Posve polako, u maglenom plaštu,

Jutros je ušla u selo. Kroz baštu

Prošla je pored ocvalih lijeha,

Nađoh je ispod snuženih streha.

*List je za listom, dršćuć od straha,
Počeo padat od njezina daha.
Otkrih je skritu u dimnjaka dimu,
I čuh je kako doziva zimu.*

Dobriša Cesarić

Rosandić (2005) ističe važnost primijenjenog postupka personifikacije kako bi učenik otkrio mogućnost stvaralačkog istraživanja.

6.3.3. Motivacije metaforiziranjem

„U poetskom odgoju i obrazovanju jedno je od temeljnih pitanja: kako dijete uvoditi u svijet metafore, a preko metafore u svijet poezije.“ (Rosandić, 2005:323) Prema Rosandiću (2005) metaforična iskustva koja dijete stječe u svakodnevnom govoru mogu poslužiti kao ishodište za stvaranje i osvješćivanje metafore. Rosandić (2005) navodi dva tipa metafore:

- kolektivni tip (kojemu pripada tepanje)
- individualni tip metafore (koja se pojavljuje kao rezultat djetetovog stvaralaštva)

„Motivacije metaforiziranjem primjenjuju se kao stvaralački postupci koji učenike/učenice pripremaju za prihvaćanje i tumačenje lirske pjesme. Odabire se motiv koji služi kao ishodište za stvaranje metafore te postupci koji potiču na stvaranje ili tumačenje metafora.“ (Rosandić,2005:322) Na stvaranje metafora učenike potičemo sljedećim postupcima:

- suočavanjem s motivom prema kojemu učenici/učenice zauzimaju afektivan i fantazijski odnos
- prijenosom svojstava s pojedinog pojma (objekta) na drugi pojam
- zamjenjivanjem imena
- preoblikovanjem poredbe u metaforu
- zamjenjivanje poredbe metaforom (Rosandić, 2005:325)

Tim postupcima učenicima omogućavamo da metafora postane dijelom stvaralačkog postupka, a prestaje biti samo definicijom koji učenici trebaju naučiti. Primjerice kitica iz lirske pjesme *Kad se voli u školi*, Tina Kolumbića koja se nalazi u čitankama za peti razred osnovne škole u kojoj se može pronaći metafora.

Kad se voli u školi

(...)

Kad se voli u školi

u pernicu se može

nastaniti cijeli svemir

i običnom gumicom

u njezinom srcu

stvoriti nemir.

Tin Kolumbić

Obradu metafore možemo započeti pitanjima *Kako ljubav izgleda? Što se u nama događa kada smo zaljubljeni?* Kako bismo naveli učenike da pojam ljubavi povežu s nekim drugim

pojmom, zadatak za učenike bio bi da zamisle pjesničke slike te objasne jesu li one u prenesenom značenju.

6.3.4. Motivacije igrom riječi

Osim igračkama, djeca se igraju i riječima, a takva vrsta igre započinje od najranijeg djetinjstva. „U igri riječima odstupa se od uobičajene funkcije jezika, igra „dokida normalnu funkciju jezika“.“ (Rosandić, 2005:326) Motivacije igre riječima mogu se temeljiti:

- na skraćivanju riječi
- na proširivanju riječi
- na neočekivanom spajanju riječi
- na neočekivanom spajanju slogova
- na glasovnom preoblikovanju riječi (Rosandić, 2005:326)

Motivacije igrom riječi možemo odvojiti na one koje se odnose na igre govorenja i slušanja te igre čitanja i pisanja. Igre slušanja i govorenja omogućuju učeniku bogaćenje rječnika, osim što omogućuju učeniku lakše prepoznavanje rime, još mu više olakšavaju stvaranje rime. Nadalje, ovakve igre učeniku omogućuju vježbanje koncentracije te razvijanje mašte. Igre čitanja i pisanja osim što učenicima također omogućuju obogaćenje rječnika, također im omogućuju i bolje razvijanje pažnje i neposrednog pamćenja. Ovakve vrste igra potiču logičko mišljenje i zaključivanje. Najpoznatije igre s riječima koje učitelji koriste za motivaciju učenika su rebusi, slagalice, križaljke i slično.

6.4. Književne motivacije

Književne motivacije dijelimo na tematske, biografske, vrstovne, poetološke, književnopovijesne, književnoteorijske, autorske.

6.4.1. Poetske motivacije

Rosandić (2005) navodi da se u poetskim motivacijama koristimo stihovima ili strofama koje motivirajuće djeluju na učenike. Takvi stihovi ili strofe intrigiraju učenike i stvaraju dodatnu zainteresiranost za nastavak obrade lirske pjesme. Primjerice lirska pjesma Zvonimira Baloga koja se nalazi u čitankama za peti razred, *Pjesmu treba početi*, koja navodi učenike da izraze svoje poetske sposobnosti.

Pjesmu treba početi

Pjesmu treba početi

iz neba pa u rebra.

U njoj ne mora biti

sve od srebra,

nije pjesma pribor za jelo.

Ona mora imati vašu dušu,

a svoje luckasto tijelo.

Pjesma može početi

i od svršetka,

*u njoj tjedan može
početi od petka.
Pjesma je pjesma
ako ste je stavili i naglavce,
sve u njoj izokrenuli.
Što onda, kažu li da se
skrenuli?
Imati svoju pjesmu u životu
to je glavnije
nego ići što ravnije*

Zvonimir Balog

Ova lirska pjesma savršen je primjer motivacije učenika na vlastito poetsko izražavanje, budući da im govori da lirska pjesma ne mora biti savršena, ne morati imati pravila i može biti sve što učenici požele.

6.4.2. Tematske motivacije

Kao što sam naslov sugerira, tematske motivacije vezane su uz tematiku pjesme. Prema Lazzarichu (2017) učenici svih uzrasta najviše vole pjesme utemeljene na njihovom životnom iskustvu: pjesme s motivima igre, s motivima iz životinjskoga svijeta kao i zavičajne pjesme, pjesme koje se odnose na roditelje ili odnose s roditeljima, pjesme

koje se odnose na njihovo djetinjstvo i događaje iz djetinjstva te lirske pjesme koje se odnose na prijatelje. Tematika pjesme temelj je pomoću kojega učitelj organizira nastavu, odabire način rada te osmišljava igre, zadatke i aktivnosti na satu.

Primjerice, lirska pjesma Grigora Viteza, *Dimnjačar*, koju pronalazimo u čitankama za peti razred osnovne škole, poslužit će kao predložak tematske motivacije.

Dimnjačar

Da sam dimnjačar, smio bih biti crn

Kao najcrnji kotao sa ognjišta,

Smio bih nagaravljen hodati ulicom

I nitko mi ne bi ništa.

Nosio bih na pletenim žicama četke,

Jednu manju i jednu veću,

Na kojima svaka čekinja

Donosi sreću.

Obilazio bih kuće kao pod crnom maskom,

Samo bi mi se smijali bijeli zubi i dva oka,

Peo bih se iznad krovova kuća

I gledao grad s visoka.

A kad bih sreo neko dijete koje je tužno

I koje nesreća danomice lupa,

Dopustio bih mu da iz moje četke

Jednu čekinju iščupa.

Grigor Vitez

Većina današnjih učenika nije nikada vidjela dimnjačara, koji su nekada bili važan dio zajednice. Ovom lirskom pjesmom se prikazuje njihov posao i način rada. Kako bismo učenike uveli u obradu pjesme, zadatak za njih bi bio da na plakatu napišu svoje želje i zamisle kako bi to bilo da se sve želje mogu ostvariti te bismo nastavili s anegdotom o dimnjačarevim gumbima koji ispunjavaju želje. Za demonstraciju bismo pripremili razne gumbe, četke i pepeo, pomoću kojih bi učenici mogli ukrasiti svoje plakate sa željama.

6.4.3. Biografske motivacije

Kako bismo što je bolje moguće obradili djelo s učenicima, ponekad je potrebno poznavati život pjesnika (autora). Budući da se autor spominje samo na početku obrade, biografske motivacije bi bile učeniku nešto novije i zanimljive. Učitelji tako mogu organizirati upoznavanje s pjesnikom kroz razne anegdote, igre, videozapise, zvučne zapise ili prezentacije.

6.4.4. Književnoteorijske i književnopovijesne motivacije

„Na višoj razini opis obuhvaća stilsko određenje teksta, književnoteorijske i književnopovijesne odrednice (vrijeme nastanka, položaj u autorovu opusu, pripadnost stilskoj formaciji, književnome smjeru i određenoj poetici/pjesničkoj školi).“ (Rosandić, 2005:292)

Bavljenje pjesničkim jezikom počinje već u nižim razredima osnovne škole. Iako tada počinje bavljenje pjesničkim jezikom, učenicima se ne nude književnoteorijski pojmovi koji su vezani uz obilježja pjesničkog jezika, već se razvija osjetljivost za emocionalno djelovanje riječi, točnije za njihovo preneseno značenje. Učenici nižih razreda unose u svoje pismene sastavke elemente pjesničkog izražavanja (epitete, personifikacije, usporedbe). Razumijevanje tih sredstava u pjesničkom tekstu dolazi do izražaja u višim razredima osnovne škole. U interpretativni proces uključuju se sredstva pjesničkog izražavanja ovim redom:

5. razred: epiteti, onomatopeja, hiperbola;

6. razred: poredba, kontrast, gradacija;

7. razred: metafora, alegorija, simbol;

8. razred: stilska obilježja leksika, glasovna struktura riječi, glasovna ponavljanja, red riječi. (Rosandić, 2005:392)

Pri obradi lirske pjesme pozornost se stavlja na zvukovne elemente - uočava se glasovna struktura stiha, raspodjela glasova u tekstu, glasovna ponavljanja i slično. Na književnoteorijskoj razini metodički pristup obuhvaća:

- upoznavanje korpusa
- izbor metodičkog sustava
- organizaciju sadržaja
- slijed nastavnih jedinica

„Književnoteorijski sadržaj raspoređuje se u sustav književnih rodova (lirika, epika, drama, esej). Književni rodovi i vrste mogu se i književnopovijesno programirati, tj. može se pratiti povijesni razvoj svakoga književnog roda u nacionalnoj povijesti književnosti ili u okvirima opće povijesti književnosti (npr. lirska poezija u povijesti hrvatske književnosti, drama u povijesti svjetske/europske/književnosti, roman u povijesti svjetske književnosti).“ (Rosandić, 2005:28) Književnopovijesnim i književnoteorijskim sadržajima obuhvaćaju se biografski i bibliografski podaci autora/pisca, stvaralačka faza/faze autora/pisca, tematska usmjerenost autorova opusa, područja stvaralaštva, književne vrste, metoda stvaranja, pripadnost školi/smjeru, mjesto u povijesti književnosti, utjecaj na kasniji razvoj književnosti, prijevodi njegova opusa, pisac i kritika, pisac i publika. Kada se obrađuje djelo, u ovom slučaju lirska pjesma, književnopovijesne i književnoteorijske motivacije padaju u drugi plan. S obzirom na prethodno iznesene činjenice, ove vrste motivacija se ne provode jer nedostaje sadržaja za njihovo ostvarivanje.

6.5. Estetske motivacije

Estetske motivacije dijele se na književne, likovne, glazbene, filmske i kazališne. Slobodno možemo reći da su ove motivacije učenicima najzanimljivije. Često se ovakve motivacije mogu iskoristiti za sve vrste poezije. Doživljavanje intimne lirske pjesme postaje intenzivnije ako se glazbenim djelom stvori odgovarajući emocionalni ugođaj. „Glazbeno djelo može pokrenuti imaginativne procese i tako motivirati učenike za raskošnije doživljavanje pjesničkih slika u pejzažnoj lirici.“ (Rosandić, 2005:318)

6.5.1. Glazbene motivacije

„Glazbeno se djelo kao motivacija za prihvaćanje lirske pjesme može iskoristiti gotovo za sve vrste lirske poezije.“ (Rosandić, 2005:318) Uključivanje glazbenih djela u nastavu obrade lirske pjesme pomaže intimnijem, intenzivnijem i emocionalnijem

doživljavanju pjesme. Za primjer možemo uzeti Vivaldija i njegove skladbe o četiri godišnja doba – *Proljeće, Ljeto, Jesen, Zima* te možemo poslušati *Jesen*, prije obrade istoimene lirske pjesme Paje Kanižaja, *Jesen*, koju možemo pronaći u čitankama za peti razred.

Jesen

U jesen sve

pada...

*Lišće pada sa drveća,
a latice tanke i sa cvijeća.*

*Sa neba padaju gromovi i munje,
a sa granja jabuke i dunje.*

*Još u jesen, iznenada,
svaki čas i kiša pada.*

*U jesen sve pada,
to se zna,*

*baš ove jeseni,
sa stepenica*

- *pao sam i ja.*

Pajo Kanižaj

Ova lirska pjesma završava humorističnim tonom i to je stavka na koju će učenici obratiti najviše pažnje, a učitelj/učiteljica toga mora biti svjestan. Stoga, odabir glazbene motivacije mora biti u jednakome tonu kao i lirska pjesma, tako da odabir Vivaldijeve *Jeseni* i nije tako loš izbor. U skladbi se isprepliću veseli i razigrani tonovi, ali ima i napetih dijelova koji se mogu povezati s kišom i grmljavinom u lirskoj pjesmi. Neke su lirske pjesme već i uglazbljene te mogu itekako poslužiti kao motivacija za učenike. Jedna o takvih pjesama jest *Voćka poslije kiše*, Dobriše Cesarića, koju je uglazbio Adalbert Marković te se može čuti i raznim izvedbama školskih zborova ili učenika pojedinaca. Naravno, glazbene motivacije ne moraju biti samo glazbene skladbe, to mogu biti i određeni zvukovi koje lako vežemo uz i u vizualne pjesničke slike.

6.5.2. Likovne motivacije

Rosandić (2005) navodi kako se uključivanjem likovnih djela u nastavu obrade lirske pjesme ostvaruju bogatije mogućnosti razvijanja estetske kulture. Tako učenici mogu od početka školovanja razvijati vlastiti ukus i vlastite standarde ljepote. „Likovno djelo unosi u nastavni proces svježije poticaje za doživljavanje ljepote, za pokretanje stvaralačke fantazije, stvaralačkog mišljenja i izražavanja.“ (Rosandić, 2005:318)

Osim što likovna djela potiču „svježije“ doživljaje ljepote, ona imaju i odgojni utjecaj – razvijaju rodoljubne, moralne i socijalne osjećaje. Pri izboru likovnih djela za motiviranje učenika na bolje primanje lirske pjesme treba obratiti pažnju na to da:

- likovno djelo mora biti primjerno doživljajnim i spoznajnim mogućnostima učenika. Takva djela moraju biti, na neki način bliska, učenicima, posebice su primjerena ona likovna djela s kojima se učenik može povezati na temelju iskustva
- likovno djelo mora zainteresirati učenika, potaknuti na daljnje razmišljanje i raspravu
- likovno se djelo mora u nekim aspektima slagati s lirskom pjesmom koja se obrađuje – temom, idejom, motivima i slično
- likovno se djelo uključuje u nastavu s jasno definiranim ishodima i zadaćama
- likovno djelo koje se prikazuje mora biti vidljivo svim učenicima, prema Rosandiću (2005) ne smije biti manje od 88 x 68 cm
- potrebno je da učitelj najavi djelo koje će služiti kao motivacija, tako da ne ulazi u život autora (slikara) likovnog djela
- potrebno je da učitelj omogući učenicima potpunu slobodu u doživljavanju likovnog djela, točnije, treba učenike prepustiti spontanom doživljavanju likovnog djela. Naravno, nakon promatranja održava se vrlo kratka likovna analiza, ali usmjerena na element koji se podudara s lirskom pjesmom
- „Vizualni, estetski poticaj i mogu plodotvorno utjecati na pokretanje učenikove produktivne mašte, tj. sposobnosti zamišljanja.“ (Rosandić, 2005:319) Također Rosandić napominje da se likovne motivacije najčešće koriste uz pejzažne lirske pjesme. (Rosandić, 2005)

U čitankama za osnovnu školu možemo pronaći mnogo likovnih djela uz lirske pjesme kojima se učitelji mogu poslužiti u svrhu motivacije. Tako u čitankama za sedmi razred, uz lirsku pjesmu Hanibala Lucića, *Jur nijedna na svit vila*, možemo pronaći likovno djelo djeve iz toga vremena te fotografiju djevojke iz današnjeg vremena, čime se učitelji mogu poslužiti kako bi učenici sami smjestili lirsku pjesmu uz razdoblje.

Fotografija 1: prikaz djeve iz prošlosti i mlada djevojka iz sadašnjosti, Sedmica (čitanka), Profil Klett, 2020.

6.5.3. Filmske motivacije

„Suvremena nastava književnosti uključila je film kao nastavno područje (medijska kultura) i kao sredstvo estetskog odgoja. Kao nastavno sredstvo film doživljava različite primjene (pri upoznavanju autorove biografije, pri interpretaciji književnih djela i pri prikazivanju književnih razdoblja).“ (Rosandić, 2005:320)

Film se može prikazivati u bilo kojoj etapi nastave, pa tako i u motivaciji. Filmovi od nekoliko minuta najpogodniji su za etapu motivacije – obogaćeni su doživljajima, vizualnim i auditivnim slikama, novim spoznajama. Sve navedeno dodatno motivira učenika na daljnju interpretaciju lirske pjesme. Učenike je važno pripremiti za slušanje, odnosno gledanje filma. Ukratko ih treba upoznati sa sadržajem koji će im biti predstavljen, umiriti ih te omogućiti potpunu slobodu i tišinu kako bi mogli primiti sadržaj koji im se prikazuje. Filmovi mogu biti o piscu, o njegovom životu, stvaranju poezije ili o nekoj lirskoj pjesmi. „Buđenje zanimanja za pjesnika i njegovu poeziju postiže se intervjuiranjem ili anketiranjem učenika/učenica. Intervju, odnosno anketa, sadrži nekoliko pitanja ili zadataka kojima se potiče (pobuđuje) zanimanje i zamišljanje:

- Što očekujete od filma (koji traje nekoliko minuta i prikazuje pjesnika)?
- Kako zamišljate redoslijed prizora u filmu?
- Kako će film predočiti pjesnikovu poeziju?“ (Rosandić, 2005:321)

Nakon kratke ankete s učenicima, učitelj/učiteljica najavljuje film i usmjerava učenike na koji način će gledati film, a nakon filma se provodi analiza - izdvajaju se karakteristični prizori te se potiče rasprava među učenicima. Učitelj/učiteljica u raspravi navodi učenike na pravilan put, a pravilnim se putem smatra rasprava o elementima koji se poklapaju s lirskom pjesmom te tako film ostvaruje motivacijsku ulogu. Primjerice lirsku pjesmu Vesne Parun, *Pjesme su umorne*, možemo povezati s dokumentarnim filmom o njezinu životu, *Kad bi se moglo putovati* (1995).

Pjesme su umorne

Pjesme su umorne od riječi, kao more od svojih valova.

Pjesme su umorne od lišća koje pada na njih pada

svaku jesen. Htjele bi jednom otvoriti oči

i vidjeti nad sobom beskrajno nebo

modro i čisto, puno ljubavi.

Pjesme su umorne od riječi

Kao more od svojih valova.

Vesna Parun

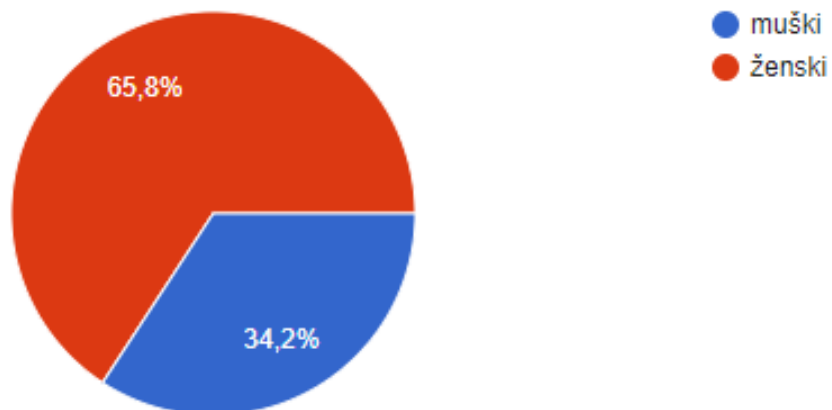
Prva scena u dokumentarcu prikazuje more, jednako kao što u prvome stihu Vesna Parun spominje more. Motivi su vrlo jasno izraženi tako da ih učenici odmah mogu povezati. U dokumentarcu Vesna Parun u svojem rodnome Zlarinu, govori o svojem životu, stvaralaštvu te čita svoju poeziju. Ovaj dokumentarac može poslužiti kao predložak za motivaciju čak i ako se obrađuje neka druga lirska pjesma Vesne Parun koja se nalazi u dokumentarcu.

7. TERENSKO ISTRAŽIVANJE

Nekada uspješnost motivacije ne ovisi samo o učitelju, već i o učenicima. Motivacija ovisi o njihovoj volji i želji za učenjem, a kako bismo provjerili što najviše motivira ili demotivira učenike na čitanje poezije, koliko često čitaju poeziju te koliko ju razumiju, proveli smo kratko terensko istraživanje koje ćemo uvrstiti u ovaj rad. Istraživanje je provedeno putem ankete koja se sastoji od jedanaest pitanja s mogućnošću višestrukog kratkog odgovora ili odgovora cjelovitom rečenicom na postavljeno pitanje. Istraživanje je provedeno među 114 učenika osnovne i srednje škole. Anketom smo se željeli približiti učenicima, njihovom odnosu prema poeziji i nastavi poezije u kojoj sudjeluju u školi te smo željeli saznati na koje načine se u nastavu mogu uvrstiti i njihove želje, drugim riječima, željeli smo saznati što bi dodatno pospješilo nastavu poezije, iz učeničke perspektive. U istraživanje smo krenuli s pretpostavkom da osnovnoškolci i srednjoškolci već „dobro poznaju“ poeziju, često ju obrađuju na nastavi hrvatskoga jezika u školi te da ju nerijetko čitaju i u slobodno vrijeme, a rezultati su bili zapanjujući.

7.1. Spol

Za potrebe ovog istraživanja, kao prvo pitanje smo postavili je pitanje spola, kako bismo dobili podatke o tome koliko je učenika, a koliko učenica riješilo anketu.

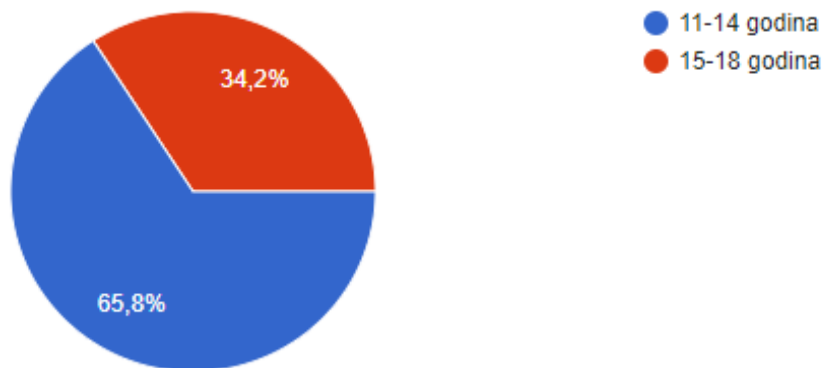

Grafikon 1: Prikaz pristupnika anketi prema spolu

Prema ovome grafikonu možemo zaključiti da je 39 učenika riješilo ovu anketu, što nam daje 34,2%, a čak 75 učenica, što nam daje 65,8%. Budući da se radi o terenskom anketnom istraživanju, imali smo mogućnost interakcije s učenicima. Za potrebe ovoga rada, u kontakt smo stupili s 257 učenika osnovnih i srednjih škola, no u istraživanju je sudjelovalo samo 114 učenika, odnosno 44,36% učenika. 55,64% učenika, odnosno njih 143, je odbilo sudjelovati u anketi kada su čuli da se pitanja dotiču poezije.

7.2. Dob

Nakon spola smo odredili učeničku dob, kako bismo dobili podatke o uzrastu i čitalačkim navikama srednjoškolaca i osnovnoškolaca.

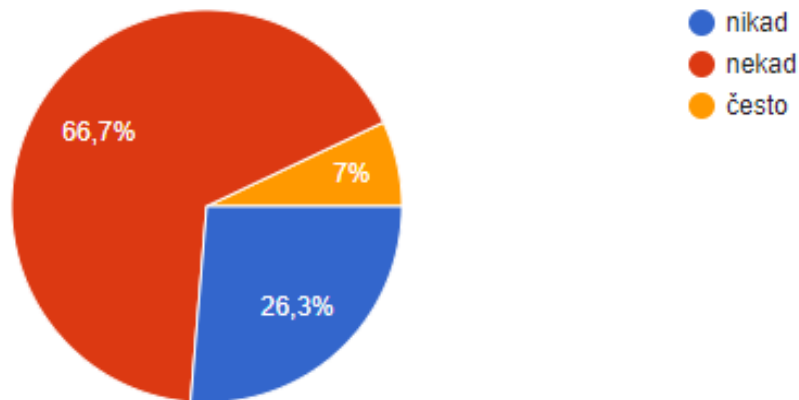

Grafikon 2: Prikaz pristupnika anketi prema uzrastu

Plavo obojeno polje na grafikonu označava osnovnoškolce, dok crveno obojeno polje na grafu se odnosi na srednjoškolce. 65,8%, odnosno 75 učenika koji su sudjelovali su osnovnoškolci, dok su njih 34,2%, odnosno 39, srednjoškolci. Učenici od petog do osmog razreda osnovne škole su bili otvoreniji rješavanju ove ankete, dok su učenici srednjih škola bili puno suzdržaniji.

7.3. Koliko često učenici čitaju poeziju?

Kako bismo mogli nastaviti dalje s analiziranjem ove ankete morali smo provjeriti koliko često učenici čitaju poeziju.

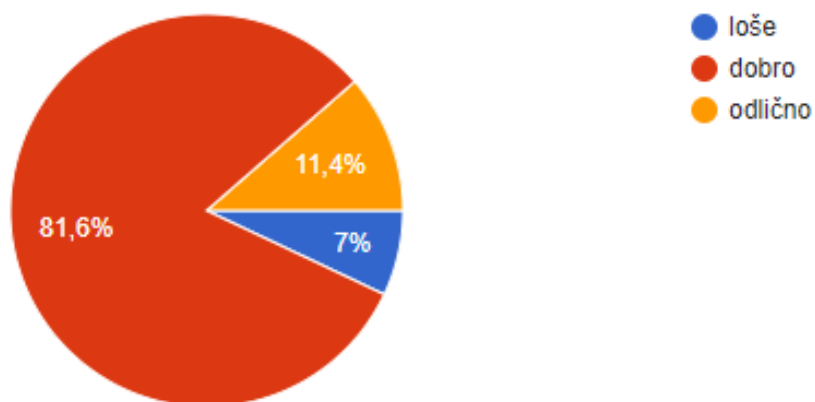

Grafikon 3: Prikaz čitanja poezije prema učestalosti

Ponuđeni odgovori su bili *nikad*, *nekad* i *često*. 30 učenika, točnije njih 26,3% na pitanje *Koliko često čitaju poeziju* su dogovorili *nikad*. Najviše se učenika opredijelilo za odgovor *nekad*, čak 76 učenika, točnije njih 66,7%. Dok je svega 7% učenika, njih osmero, odgovorilo da *često* čitaju poeziju. U interakciji s učenicima, specificirali smo da se ovo pitanje odnosi na čitanje poezije i u školi i u slobodno vrijeme, no ovakvi poražavajući odgovori nisu bili očekivani. Zanimljivo je da osmero učenika koji su se opredijelili za odgovor *često* su učenice viših razreda srednje škole, dok su se učenici osmih i petih razreda osnovne škole najviše opredijelili za odgovor *nikad*.

7.4. Kako se osjećaju učenici kada čitaju poeziju?

Nakon što smo utvrdili koliko često učenici čitaju poeziju, morali smo provjeriti kako se osjećaju dok čitaju poeziju.

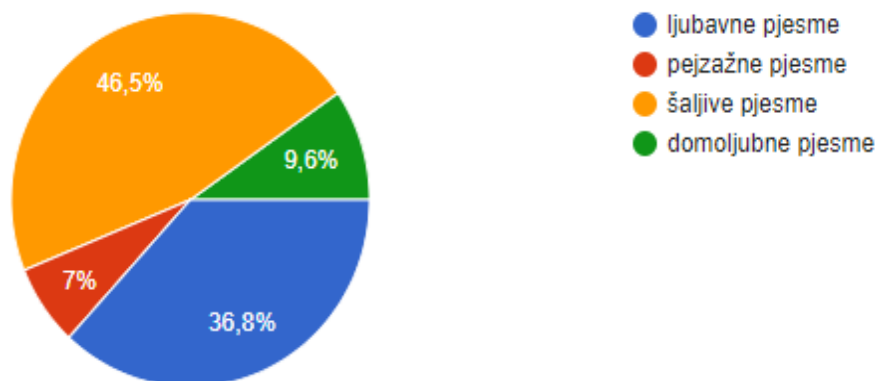

Grafikon 4: Prikaz utjecaja poezije na učeničke osjećaje

Učenicima smo dali izbor odgovora *loše*, *dobro* i *odlično*. 7% učenika, njih osmero, odgovorilo je da se osjeća *loše* dok čita poeziju. U interakciji s učenicima koji su se opredijelili za ovaj odgovor, saznali smo da učenici nisu otkrili dovoljno svijet poezije, niti lirsku pjesmu koja bi u njima potaknula dobre osjećaje ili ih navela na razmišljanje. Također, isti ti učenici su se izjasnili da čitaju poeziju samo i isključivo u školi, odnosno da čitaju poeziju koja im je zadana na nastavi. 93 učenika, čak 81,6%, se izjasnilo da se osjećaju *dobro* dok čitaju poeziju. U interakciji s učenicima saznali smo da to smatraju neutralnim odgovorom, budući da nekada pročitaju lirsku pjesmu zbog koje se osjećaju odlično, a nekada pročitaju lirsku pjesmu zbog koje se osjećaju loše. 13 učenika, njih 11,4%, odgovorilo je da se osjećaju *odlično* kada čitaju poeziju. Među učenicima koji su odgovorili *odlično*, nalaze se učenice srednje škole, ali i nekoliko učenika osnovne škole koji su se izjasnili da nekada čitaju poeziju.

7.5. Koju vrstu poezije najčešće čitaju učenici?

Kako bismo saznali zašto se učenici osjećaju *dobro*, *loše* ili *odlično* dok čitaju poeziju, morali smo saznati koju poeziju čitaju.

Grafikon 5: Prikaz čitanja poezije prema tematici

Osim što lirske pjesme možemo podijeliti na tradicionalan način po njezinu obliku (himna, oda, epitaf, elegija..), možemo ih podijeliti i po temi. Učenicima smo ponudili četiri odgovora koja smo odabrali na temelju učestalosti pojavljivanja tih vrsta lirskih pjesama u osnovnoškolskim i srednjoškolskim čitankama. Učenici su mogli birati između *ljubavne*, *pejzažne*, *šaljive* i *domoljubne* pjesme. Ljubavne pjesme najčešće čita 36,8%, odnosno 42 učenika koji su sudjelovali u rješavanju ankete. Pejzažne pjesme najčešće čita 7% učenika, odnosno, osmero učenika. 53 učenika najčešće čita šaljive pjesme, što čini njih 46,5%. Iako su domoljubne pjesme ponuđene kao posljednji izbor, one svakako ne zauzimaju zadnje mjesto. 11 učenika, točnije 9,6% učenika odabire domoljubne pjesme kao vrstu lirske pjesmu koju najčešće čitaju.

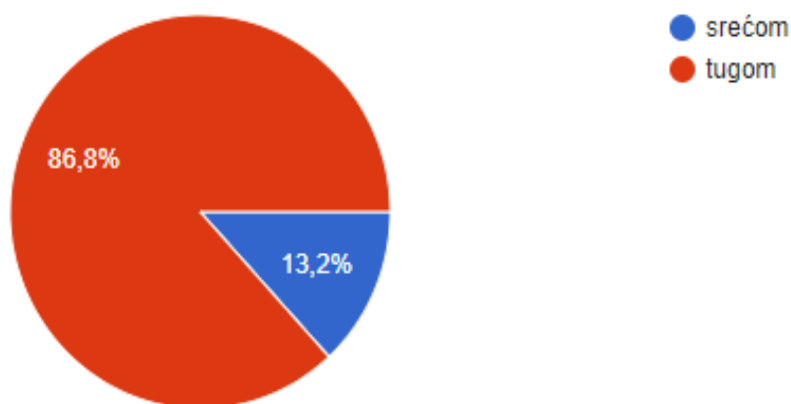
7.6. Koliko učenici razumiju stihove poezije?

Nakon što smo saznali što učenici osnovnih i srednjih škola najviše čitaju, morali smo provjeriti koliko razumiju stihove koje čitaju. Za potrebe ovog istraživanja nasumično

smo odabrali dva stiha nepoznatih autora kako bismo provjerili koliko ih učenici razumiju.

7.6.1. „Smrtni krik spoji se s pjesmom“

Prvi stih koji smo odabrali je *Smrtni krik spoji se s pjesmom*. Kako ne bismo previše zakoračili u analizu stilskih figura, ovome ćemo stihu odrediti temu – bol, očaj ili vapaj, ton koji prevladava u ovome stihu je tužan i melankoličan, a od pjesničkih slika se ističe auditivna pjesnička slika – *smrtni krik*. Ritam ovoga stiha je spor, ujednačen i smiren kao da nagovješćuje sljedeće stihove pune jada i dodatno pokušava dočarati što sljeduje čitatelja.

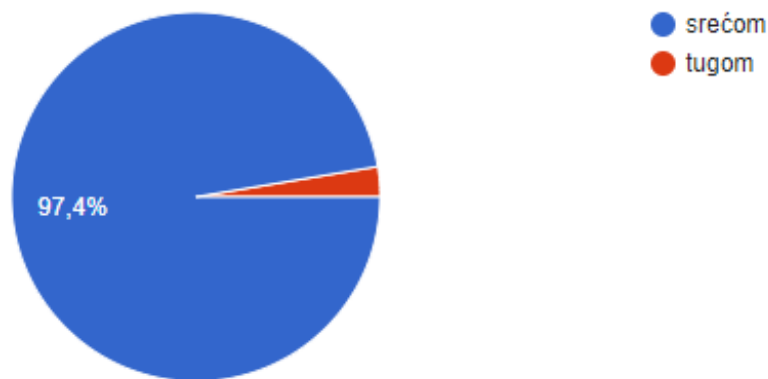

Grafikon 6: Prikaz razumijevanja stiha „Smrtni krik spoji se s pjesmom“

Čak petnaestero učenika je zaključilo da ovaj stih odiše *srećom*, što čini njih 13,2%, dok je 99 učenika zaključilo da ovaj stih odiše *tugom*, odnosno njih 86,8%. U interakciji s učenicima smo saznali da je razlog odabira prvog odgovora, ljepota stiha. Učenici su se složili da je stih „fantastično napisan“, iako ne govori izravno o sreći. Dakako, to nije odgovor kojemu smo se nadali.

7.6.2. „Procvjetala voćka u sunčanom proljetnom jutru“

Drugi stih koji smo odabrali je *Procvjetala voćka u sunčanom proljetnom jutru*. Ovome ćemo stihu također odrediti temu, ton, ritam i pjesničke slike. Tema ovog stiha je voćka. Ton stiha je veseo, a ritam je smiren i ujednačen. Od pjesničkih se slika ističu vizualne slike – učenici mogu „vidjeti“ voćku kako cvjeta, a mogu „vidjeti“ i sunčano proljetno jutro.

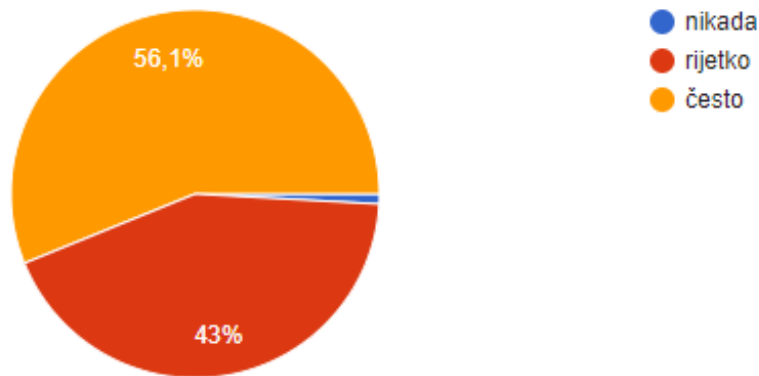
Grafikon 7: Prikaz razumijevanja stiha „Procvjetala voćka u sunčanom proljetnom jutru.“

Za ovaj smo stih također od učenika tražili da odgovore odiše li ovaj stih *srećom* ili *tugom*. Svega je troje učenika odabralo odgovor *tugom*, odnosno 2,6% učenika. Dok je 111 učenika, odnosno njih 97,4% odabralo odgovor *srećom*.

7.7. Motivacija učenika za recepciju lirske pjesme u nastavi hrvatskoga jezika

Nadolazećih se nekoliko pitanja odnosi na poeziju u nastavi – način na koji se provodi motivacija te kako se ta motivacija može poboljšati na temelju učeničkih želja.

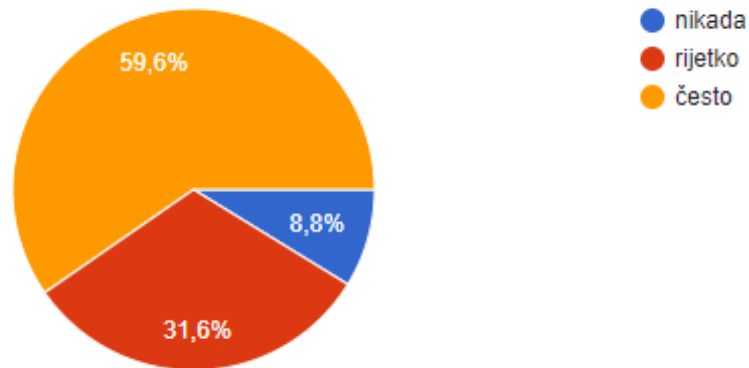
7.7.1. Koliko često obrađujete lirske pjesme na nastavi hrvatskog jezika?

Grafikon 8: Prikaz učestalosti obrađivanja poezije na nastavi hrvatskog jezika i književnosti

Učenicima su bila ponuđena tri odgovora – *nikada*, *rijetko* i *često*, od kojih su mogli odabrati jedan te njime odgovoriti na pitanje koliko često obrađuju poeziju na nastavi hrvatskog jezika u školi. Od 114 učenika koji su sudjelovali u rješavanju ankete, samo je jedan učenik odabrao prvi odgovor – *nikada*. Taj jedan odgovor čini svega 0,9%. Realnije je odgovore ponudilo 43% učenika, odnosno njih 49, koji su odabrali drugi odgovor – *rijetko*. 56,1% učenika, odnosno njih 64, odabralo je odgovor *često*. Učitelji moraju slijediti kurikulum te obrađivati nastavne jedinice iz književnosti jednako kao i iz jezika. Prema mišljenjima pojedinih učenika koji „više vole“ jezik, previše se poezije obrađuje na nastavi hrvatskog jezika, a prema mišljenjima učenika koji „više vole“ književnost, poezija se rijetko obrađuje.

7.7.2. Učitelj zabavno predstavi lirsku pjesmu...

Grafikon 9: Prikaz učestalosti zanimljive obrade lirске pjesme na nastavi hrvatskog jezika i književnosti

Ova se izjava odnosi na samu motivaciju učenika na recepciju lirске pjesme. Kako bismo učenicima pojednostavili što se od njih traži, pojednostavili smo i pitanje, točnije izjavu. Iz grafa se može vidjeti da je 8,8% učenika, točnije njih deset, odabralo prvi odgovor – *nikada*. U razgovoru s učenicima smo saznali da bez obzira na njihovu zainteresiranost, učitelj nije bio dovoljno zainteresiran za ono što treba prenijeti učenicima. Već smo spomenuli u ovome radu da je jedna od najbitnijih stavki koja pomaže učitelju motivirati učenika na daljnji rad, njegova sama zainteresiranost za gradivo koje objašnjava učenicima. Odgovor *rijetko* je odabralo 36 učenika, odnosno 31,6% njih, dok je odgovor često odabralo 68 učenika, odnosno 59,6%. Iako odgovori nisu idealni, dobro je vidjeti da je odgovor *nikada* u najmanjem polju na grafu.

7.7.3. Sat poezije nije zanimljiv kada...

U ovome smo dijelu ankete dopustili učenicima da sami dopune izjavu svojim riječima, kako bismo dobili što je moguće iskrenije odgovore. Učenicima sat poezije nije zanimljiv kada je *lirska pjesma dosadna* ili kada *lirska pjesma nije zanimljiva*. Ovo su dva odgovora koja su prevagnula daleko iznad drugih odgovora. Odgovor koji se nalazi na drugome mjestu, a objašnjava da učenicima sat poezije nije zanimljiv kada *sami obrađujemo/interpretiramo pjesmu*. U razgovoru s učenicima saznali smo da, često, lirske pjesme koje obrađuju na nastavi hrvatskog jezika su njima teške i nerazumljive. Većina učenika iznosi da im je često potrebna pomoć učitelja/učiteljice, koji ih jednako toliko često puste na „milost i nemilost“. Također smo saznali da često učenici interpretiraju pjesmu u potpunosti drugačije od učitelja kada ju obrađuju sami te da se zbog toga osjećaju *loše, manje pametno* ili *u potpunosti zbunjeno*. Idući je odgovor koji nam govori da učenicima sat poezije nije zanimljiv kada *se koriste teške i nepoznate riječi*. Ovaj se odgovor može vrlo lako nadovezati na prethodni, a iz njih možemo zaključiti da je učiteljeva pomoć itekako potreba učeniku da mu objasni i pojasni što obrađuje, način na koji nešto obrađuje i prije svega, da razumije u potpunosti gradivo s kojim se susreće. Da učitelj ima veliku ulogu u učeničkoj recepciji poezije nam govori da učenicima nije zanimljiv sat poezije kada *je učitelj loše volje*. U razgovoru s učenicima smo saznali da često obrađuju vesele i šaljive pjesme, ali da jednako tako često ne shvate da su te pjesme vesele ili šaljive jer učitelj nije bio dobre volje taj dan te se njegovo raspoloženje prenijelo na nastavni sat hrvatskog jezika. Osim šaljivih i veselih lirskih pjesmama koje učenici obrađuju na nastavi hrvatskog, *obrađuju i tužne i tmurne lirske pjesme* te im zbog toga sat poezije nije zanimljiv. Idući odgovor koji se ističe, a govori nam zašto učenicima sat poezije nije zanimljiv, je kada *učenici nemaju odgovor na pitanja koja učitelj postavlja*. U razgovoru s učenicima smo saznali da često učitelji postavljaju pitanja na koja oni nemaju odgovor jer im je *lirska pjesma nejasna, ne poznaju dovoljno pjesnikov život da bi mogli odgovoriti na pitanje „Što je pjesnik htio reći“*. Također smo saznali da često učenici ne znaju definicije koje učitelj traži od njih da imenuju jer se učitelju čini logično da učenici to znaju, dok učenicima nije logično nešto zaključiti samostalno, odnosno teško

povezuju pojmove. Na temelju razgovora s učenicima, možemo zaključiti da nije problem nezainteresiranost, već neznanje. To neznanje tek dovodi do nezainteresiranost te učitelj postaje neuspješan u motivaciji učenika na recepciju lirske pjesme.

7.7.4. Sat poezije bi bio zanimljiviji kada...

Za kraj ove ankete smo učenicima omogućili u potpunosti slobodu odgovora, kako bismo dobili što je moguće iskrenije odgovore te kako bismo na temelju njih uvidjeli na koji način, mi budući učitelji/profesori, možemo poboljšati etapu motivacije u nastavi te općenito kako što bolje kroz nastavu zadržati tu motivaciju kod učenika.

Učenicima bi sat poezije bio zanimljiviji kada *bismo prvo obradili sve nepoznate riječi*. Borba s nepoznatim riječima je glavni razlog zašto je sat poezije nezanimljiv i ponavlja se u odgovorima i na ovo pitanje. Dakle, vrlo je lako zaključiti da učenicima itekako odmaže ili pomaže poznavanje vokabulara. Zatim, odgovori koji se najviše ističu su odgovori vezani uz način rada. Većina učenika iznosi da bi sat poezije bio zanimljiviji kada *bismo radili u grupama*. U razgovoru s učenicima smo saznali da im se grupni rad čini lakši te da kroz razgovor s prijateljima u razredu brže dođu do zaključka, lakše shvate pjesmu i zanimljivije im je obrađivati lirsku pjesmu kada više učenika ponudi svoje mišljenje o pjesmi. Nadalje, učenici ističu da bi sat poezije bio zanimljiviji kada *bismo se mogli poistovjetiti s poezijom koju čitamo*. Naravno, nije teško zaključiti da učenici bolje reagiraju na pjesme koje su njima bliske, s kojima se mogu povezati i kada lirska pjesma govori o nečemu što učenici pronalaze u svojem životu. Odgovori koji se također često javljaju, a mogu se spojiti s ovim odgovorom jest da bi sat poezije bio zanimljivi kada *bi poezija koju čitamo govorila o životu mladih/adolescenata*, kada *bi bila povezana s današnjim životom* i slično. Odgovor koji se ponavlja kao i prethodnom pitanju, samo u suprotnom obliku jest da bi sat poezije bio zanimljiviji kada *bismo obrađivali sretne pjesme*. Iz ovoga i prethodnoga pitanja možemo zaključiti da ton lirske pjesme određuje ton i atmosferu među učenicima u razredu te da su učenici itekako podložni promjenama raspoloženja na temelju onoga što čitaju. Svi znamo da je adolescencija teško razdoblje

za svaku mladu osobu jer uključuje miješanje raznih osjećaja odjednom, ali i nerazumijevanje tih osjećaja, tako da razumijemo zašto učenici se loše osjećaju kada čitaju tužnu poeziju te zašto im je sat poezije neizmjereno bolji kada se obrađuje vesela i šaljiva poezija. Odgovor koji se također ponavlja u suprotnom obliku je da bi sat poezije bio bolji kada *bi učitelj bio dobre volje*. Vidimo da je učitelj osoba koja igra veliku ulogu u nastavi i u učeničkoj recepciji gradiva koja se obrađuje. Učitelj je taj na kojega se učenici ugledaju te često i svoje raspoloženje ujednače s učiteljem. Odgovor koji se iznenađujuće često pojavio je da bi sat poezije bio zanimljivi kada *bi nešto radili kreativno ili interpretirali lirsku pjesmu poput likova u filmu „Društvo mrtvih pjesnika“*. Ovdje vidimo da su učenici željni kreativnog izražavanja, a u razgovoru s njima smo saznali da im način kreativnog izražavanja nije bitan, već da samo žele nešto raditi i stvarati. Također smo u razgovoru s učenicima saznali da je film „Društvo mrtvih pjesnika“ iznimno popularan, posebice među srednjoškolcima, a razlog tomu je da se oko stvari koje ne razumiju, potrudu razumjeti na više načina i iz različitih perspektiva. Tako se popularnost ovog filma među učenicima podigla jer su jedni drugima pričali da poezija ne mora biti dosadna te da oni ne moraju razmišljati kao pjesnik koji je napisao tu lirsku pjesmu i da ne moraju uvijek znati što je to pjesnik htio reći, već da u potpunosti na svoj način mogu interpretirati pročitano.

8. NAČINI PROVOĐENJA MOTIVACIJE ZA RECEPCIJU LIRSKE PJESME U METODIČKOJ PRAKSI

Provjera načina provođenja motivacije u nastavi provedena je hospitirajući na satima hrvatskoga jezika u osnovnoj školi „Mladost“ Jakšić u petom, šestom, sedmom i osmom razredu. Cilj je bio provjeriti provode li učiteljice motivacije u nastavi te koje vrste motivacija provode, koliko vremena posvećuju etapi motivacije i uvidjeti na koji način učenici reagiraju na provedene motivacije. Tijekom cijele hospitacije vođene su bilješke u svrhu odrađivanja metodičke prakse, stoga ćemo te bilješke analizirati u svrhu diplomskoga rada, a analizirat ćemo pet sati – jedan sat nastave u petome razredu, jedan sat nastave u šestome razredu, dva sata nastave u sedmome razredu i jedan u osmome razredu.

8.1. Obrada lirske pjesme *Pravil za pis-pis*

Prvi odslušani sat bio je u petome razredu. Na početku sata je učiteljica zamolila učenike da otvore svoja prijenosna računala te posjete internetsku stranicu *hrvatski.hr*. Učiteljica je učenicima dala kratke upute – što trebaju kliknuti ili otvoriti kako bi došli do traženog mjesta. Učiteljica je odabrala igru pod nazivom *Školska pamtilica*, a igra se dotiče gramatike i pravopisa. Igra se sastoji od nekoliko razina koji učenici mogu rješavati, no kako bi ostala u okviru zadanog vremena, učiteljica je s učenicima prošla samo prvu razinu.

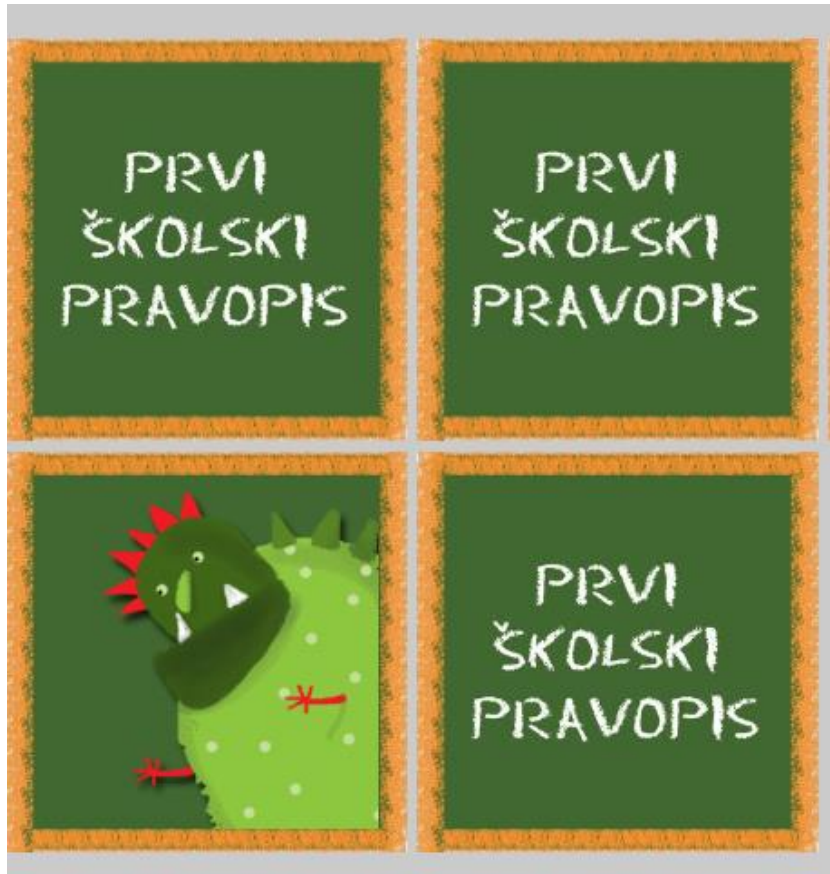
Prvo što učenici vide su četiri prozorčića koji izgledaju kao male školske ploče i na njima „kredom“ napisano *Prvi školski pravopis*. Učiteljica je postavila pitanje što učenici misle da znači taj natpis, a učenici su se javljali s odgovorima. Za primjer ćemo uzeti odgovor jednog učenika.

Fotografija 2: Prikaz igre

- *Učiteljica:* Što mislite što znači ovaj natpis?
- *Učenik:* Taj nam napis govori da ćemo naučiti pravilno pisati.

Zatim su učenici otvarali kartice s riječima te ih povezivali s karticama na kojima se nalazi slika. Učiteljica ih je pitala jesu li zamijetili kako su napisane te riječi, a učenici su se javljali s odgovorima. Za primjer ćemo uzeti odgovor jedne učenice.

Fotografija 3: Prikaz Školske pamtilice

- *Učiteljica*: Jeste li primijetili kako su napisane ove riječi?
- *Učenica*: Čudovište je napisano s tvrdim č, a cvijet je napisan dugačko.
- *Učiteljica*: Tako je. Čudovište je napisano s č koje ima dvije kvačice, a cvijet je napisan s -ije.

Zatim je učiteljica s učenicima provjerila tko ima točno riješen prvi zadatak te je svaki učenik osvojio po jedan bod za točan odgovor. Bodovanje u razredu oslobodilo natjecateljski duh te su učenici tražili još *Školske pamtilice* kako bi skupili što je više moguće bodova. Nakon dovršene prve razine *Školske pamtilice*, učiteljica je najavila školski sat – lirsku pjesmu Paje Kanižaja, *Pravil za pis-pis*. Učiteljica je učenicima na

temelju ove lirske pjesme i motivacije kojom je započela sat, pokušala učenicima objasniti da je pjesničko izražavanje individualno, ali da se određena pravila moraju poštivati.

Pravil za pis-pis

sam početak

točka metneš

nikad to sa

um ne smetneš

velik slovce

u sredin

a na čičak

mek ć rin

malo slovce

ime gora

za č na ćuk

tu je ora

padež pazi

da nije prav

ak ne griješi

nisi zdrav

glagol zdrmaš

lica spreži

kriv rod prav rod

sve poveži

sam ja smije

pisat tak

a ti piši

ispravak

Pajo Kanižaj

Učiteljica je kao motivaciju koristila online animiranu igricu kako bi s učenicima obradila gradivo pravopisa. Ovakva vrsta motivacije može biti jezična, jer prema Rosandićevoj (2005) podjeli, jezičnim motivacijama pripadaju pravopisne motivacije, ali i estetska jer je online igrica popraćena likovnim uradcima te glazbenim sadržajem.

8.2. Obrada tradicionalne japanske vrste poezije *Haiku*

Drugi odslušani sat bio je u šestome razredu. Učiteljica ulazi u razred te pozdravlja učenike na stranome jeziku. Nakon čuđenja učenici su se počeli šaliti, a za primjer ćemo uzeti odgovor jednog učenika.

- *Učiteljica*: こんにちは (Kon'nichiwa)
- *Učenik*: Učiteljice, ništa vas ne razumijemo kao da japanski govorite.
- *Učiteljica*: Ne razumijete me jer zaista govorim japanskim jezikom.

Nakon kratkog razgovora učiteljica je učenicima prikazala fotografije otoka, ptice i čovjeka koji sjedi sam na obali te upitala učenike da joj u objasne što vide u tri rečenice, a za primjer ćemo uzeti odgovor jednog učenika.

Slika 4: Prikaz otoka/ Slika 5: Prikaz ptice/ Slika 6: Prikaz čovjeka

- *Učiteljica:* Vidite li svi ove fotografije dovoljno dobro?
 - Učenici: Vidimo!
- *Učiteljica:* Tko mi može od vas može opisati što se nalazi na fotografijama u tri rečenice?
- *Učenik:* Čovjek sjedi sam na obali bez prijatelja. Ptica leti prema otoku. Na otoku nema nikoga.
 - *Učiteljica:* Jako dobro!

Nakon što su učenici opisali što vide u tri rečenice, profesorica je pustila video s fotografijama koje prati zvučni zapis japanske tradicionalne glazbe¹ te započela razgovor s učenicima, a za primjer ćemo uzeti odgovore jedne učenice.

- *Učiteljica:* Kakva je ovo vrsta glazbe?
 - *Učenica:* Smirujuća.
- *Učiteljica:* Što mislite, je li ovo tradicionalna glazba?
 - *Učenica:* Mislim da je tradicionalna glazba.
- *Učiteljica:* Što mislite iz koje zemlje dolazi ova glazba? Na početku sata je već netko spomenuo ovu zemlju.
 - *Učenica:* Iz Japana!
- *Učiteljica:* To je točno! Mislite li da se na ovakvu glazbu mogu pisati pjesme ili poezija?
 - *Učenici:* Ne!

Nakon što su učenici negacijski odgovorili na pitanja, učiteljica je obećala da će im promijeniti mišljenje do kraja sata te najavila da će danas obrađivati haiku pjesmu i napisala naslov na ploču.

Haiku

Napušten otok

poletjet će za pticom.

Tako je sam.

Nada Zidar-Bogadi

¹ Video se može pogledati na poveznici <https://www.youtube.com/watch?v=HZoKzgMc8sA> (14.8.2021.)

Učenici su bili veoma zainteresirani za glazbu, za fotografije i za ono što učiteljica čita. Učiteljica je koristila najviše estetske motivacije – likovne i glazbene te je u potpunosti zainteresirala učenike za daljnji rad i interpretaciju. Motivacija je dobro osmišljena i dobro provedena te je koristila i učiteljici i učenicima.

8.3. Obrada lirskih pjesma *Da si blizu i Ljubav*

Učiteljica ulazi u sedmi razred, a nakon pozdrava pita učenike o ljubavi, a učenici sa smijehom odgovaraju na njezina pitanja, prvo sramežljivo, a zatim sve opuštenije i iskrenije. Za primjer ćemo uzeti odgovore jedne učenice te skupni odgovor svih učenika iz razreda.

- *Učiteljica*: Tko od vas zna što je to ljubav?
 - *Učenica*: Ja znam!
 - *Učiteljica*: Kakva je ta ljubav?
- *Učenica*: Ljubav je topli osjećaj, ljubav je poljubac i zagrljaj.
 - *Učiteljica*: Koje je boje ljubav?
 - *Učenica*: Crvene.
- *Učiteljica*: Jeste li ikada osjetili ljubav? Kakva je to ljubav?
- *Učenica*: Ja jesam! Kada imamo u stomaku leptiriće i kada sam se uši zacrvene.
- *Učiteljica*: Kakvu ste ljubav osjetili? Između koga sve ljubav može biti?
- *Učenica*: Prvo majčinsku ljubav, a onda sve ostale jer ljubav može biti između dečka i cure, mame i tate, bake i unuke, između dvije prijateljice.
- *Učiteljica*: A kako se naziva osoba koja se vama sviđa?
 - Učenici: Simpatija!
- *Učiteljica*: Odlično! Što vi radite s osobom koju volite?

- *Učenici:* Sve kao i s prijateljima.

Učiteljica je zatim na pametnu ploču pustila kliznicu na kojoj se nalazi igra za učenike te objasnila što i kako treba raditi da bi došli do rješenja. Učenici su morali od pomiješane fotografije sastaviti pravu fotografiju koja će im pokazati jednu aktivnost koju mogu raditi sa svojom simpatijom ili osobom koju vole. Učiteljica je prozivala učenike koji su se javljali kako bi došli na ploču i dodirom pomaknuli nekoliko okvira, u nadi da će upravo oni riješiti cijelu igru.

Fotografija 7: Prikaz igre – pomiješane fotografije

Učiteljica je svakog učenika, koji je izašao pred razred riješiti zadatak, upitala pitanje o ljubavi, a učenici su vrlo rado odgovarali. Za primjer ćemo uzeti odgovor jednog učenika.

- *Učiteljica:* Smijem li te pitati nešto da svi u razredu čuju?
 - *Učenik:* Učiteljice, smijete.

- *Učiteljica:* Imaš li ti simpatiju?
 - *Učenik:* Učiteljice, ja vam svaki dan imam novu simpatiju!
- *Učiteljica:* Svaki dan novu simpatiju? Pa što radiš s tolikim simpatijama?
- *Učenik:* Učiteljice, ništa. Ja svaki dan imam novu simpatiju, ali ja njima nisam simpatičan.

Učenici su vrlo rado se nadovezali na ljubavne tegobe svojega prijatelja i tako počeli razgovarati tko sve ima simpatiju te što bi oni učinili da oni sami postanu svojoj simpatiji simpatija. Za primjer ćemo uzeti odgovore jedne učenice.

- *Učiteljica:* Što ako vi niste vašoj simpatiji simpatija?
 - *Učenica:* Učiteljice, meni je simpatija jedan dečko iz suprotnoga razreda. Ja njemu nisam bila simpatija, ali sam postala nakon što sam mu rekla da sam gledala nogometnu utakmicu. Ja mislim da se moramo potruditi da volimo stvari koje vole naše simpatije i onda oni vrlo lako zavole nas.

Nakon motivacije učiteljica je s lakoćom s učenicima analizirala dvije lirske ljubavne pjesme – *Da si blizu* Vesne Parun i *Ljubav* Dobriše Cesarića. Učiteljica je ciljala na iskustvenu emocionalnu motivaciju te u potpunosti uspjela. Osim iskustvenih motivacija, učiteljica je iskoristila i književne tematske motivacije. Učenici su bez srama razgovarali pred razredom o svojim simpatijama, o osobama koje vole te o željama za savršenom romantičnom vezom. Učenici su se konstantno uplitali u razgovore i raspravu, rješavali svaki zadatak s lakoćom te su upamtili sva stilska sredstva koja su obrađivali.

8.4. Obrada lirske pjesme *Horvatov szloga*

Učiteljica je na početku sata na pametnoj ploči otvorila *word* dokument u kojemu su se nalazile riječi iz *Pet najuglednijih europskih jezika, latinskoga, talijanskoga, njemačkoga, dalmatinskoga i ugarskoga*. Učiteljica je bez prvotnog objašnjenja od učenika tražila da analiziraju, prevedu ili pročitaju na glas pojedine riječi koje oni nisu razumjeli. Budući da se radi o stranim jezicima, učenicima je bilo teško pretpostaviti o kojoj se riječi radi bez da znaju njezino značenje, a jednako tako im je problem stvarao i izgovor tih riječi. Učenici su se potrudili i nudili i smisljena i besmisljena rješenja u nadi da će nešto „pogoditi“, ali učiteljica im nije dala dovoljno vremena kako bi razmislili niti im je dopustila da samostalno odgovore na pitanja, već je učiteljica nudila moguće odgovore koje učenici nisu sami ponudili. Učenici su se doimali zbunjenima, što brzinom tijeka nastave što učiteljičinim komentarima na pojedina pitanja i odgovore. Učiteljica je postavljala pitanja određenim učenicima o stranim jezicima jer poznaje njihove obitelji i znaju da su došli iz zemalja u kojima se taj jezik govori, a ne zato što smatra da bi učenici mogli sami „dokučiti“ odgovor. Za primjer ćemo uzeti odgovore jednog učenika.

- *Učiteljica*: Netko sigurno od vas zna bar nešto. Luka, tvoji su djed i baka nekada živjeli u Njemačkoj, pa pokušaj nam ti reći što znači ova riječ. (učiteljica pokazuje na riječ)
 - *Učenik*: Ne znam.
 - *Učiteljica*: A ova riječ? (učiteljica pokaže na riječ)
 - *Učenik*: Ne znam.
- *Učiteljica*: Kako baš ništa ne znaš, pa nisu li te baka i djed barem nešto naučili?
 - *Učenik*: Nisu.

Učiteljica je odustala od potrage za značenjem pojedinih riječi te najavila da će ovaj sat obrađivati lirsku pjesmu Ljudevita Gaja, *Horvatov szloga*.

Horvatom szloga

*Još Hrvatska ni propala dok mi živimo,
visoko se bude stala kad ju zbudimo.
Ak je dugo tvrdo spala, jača hoće bit,
ak je sada u snu mala, će se prostranit.*

Hura! nek se ori i hrvatski govori!

*Ni li skoro skrajnje vrijeme da nju zvisimo,
ter da stransko teško breme iz nas bacimo?*

*Stari smo i mi Hrvati, nismo zabili
da smo vaši pravi brati, zlo prebavili.*

Hura! nek se ori i hrvatski govori!

*Oj, Hrvati braćo mila, čujte našu riječ,
razdružiti nas neće sila baš nikakva već!
Nas je nekad jedna majka draga rodila,
hrvatskim nas, Bog joj plati, mlijekom dojila.*

Hura! nek se ori i hrvatski govori!

Ljudevit Gaj

Iako su učenici obrađivali taj sat najpoznatiju hrvatsku budnicu, učiteljica je započela s rječnikom Fausta Vrančića. Možemo pretpostaviti da joj je želja bila učenicima pokazati kako je izgledao hrvatski jezik prije gajice, čiji je tvorac Ljudevit Gaj te tako doći do autora i lirske pjesme koju bi obrađivali. Jednako tako, motivacije je mogla u potpunosti drugačije izgledati te bi tijekom nastave bio lakši. Tijekom stručne prakse se moglo vidjeti da su učenici u ovome razredu vrlo aktivni, veseli i pričljivi, ali na ovome satu su bili potpuno nezainteresirani i nemotivirani. Jezično-stilske motivacije i estetske motivacije su bile dobro osmišljene, ali loše provedene, dok iskustvene te književne motivacije u potpunosti nisu uspjele. Učiteljica bi trebala učenicima omogućiti dovoljno vremena da razmisle i realiziraju svoje misli. Etapa motivacije je mogla izgledati drugačije da je učiteljica započela pitanjima, primjerice, o navijačkim pjesmama. Navijačke pjesme su pjesme koje svaki Hrvat bez obzira na dob, danas, zna i s lakoćom pjeva. Najsličnije navijačkim pjesmama jesu budnice iz davnina – one su pozivale narod na ujedinjenje i poboljšanje zemlje, bile su pjevne i lako pamtljive. Tako bi se mogla provesti i motivacije utemeljene na povijesnim sadržajima, jezične motivacije te stilističke motivacije, a učenici bi vrlo lako povezali dva pojma te shvatili važnost budnica.

8.5. Obrada lirske pjesme *Tvoja staza*

Posljednji sat koji ćemo uvrstiti u ovaj rad održan je osmome razredu. Učiteljica je, nakon ulaska u razred i pozdrava, učenicima podijelila nastavne listiće na kojima se nalazi crtež novorođenčeta, djeteta i adolescenta koji su učenici trebali popuniti bojama. Dok su učenici ispunjavali bojom nastavne listiće, učiteljica je usput učenike ispitivala pitanja. Za primjer ćemo uzeti odgovor jednog učenika te skupni odgovor svih učenika u razredu.

- *Učiteljica*: Koliko često se vi svađate sa svojim roditeljima?
 - *Učenik*: Često.

- *Učiteljica:* Koji je najčešći razlog vaše svađe?
- *Učenik:* Koliko smijem često ići van s prijateljima.
- *Učiteljica:* Slažete li se vi baš uvijek s mišljenjem svojih roditelja?
 - *Učenici:* Ne!

Učiteljica je provjerila jesu li svi učenici ispunili bojom svoje nastavne listiće te zapisala na ploču naslov – *Tvoja staza*, Ratko Zvrko.

Tvoja staza

*Čuj, kad ti je jako teško,
 Kad te nešto strašno muči
 I kad ti je stvarno tijesno
 Na ulici i u kući,
 Daj, odmahni lijevom rukom,
 Daj, odmahni desnom rukom,
 I odlučno, čvrsto kreni
 Za nečujnim nekim zvukom.*

Kreni stazom koje nema.

To će biti tvoja staza.

Tko zna što ti sutra sprema

Taj tvoj put bez putokaza,

Al znaš: to je tvoja cesta

Što nekamo ipak vodi

I da na njoj nema mjesta

Za drugoga.

Zato brodi!

Ako nekad ipak negdje

Na lud kamen zakoračiš,

Pa kad glavom o tle tresneš

Nemoj zato da se smračiš,

Već, molim te, junak budi,

Ko da ništa bilo nije,

Pa nastavi svojom cestom

Još oštrije nego prije.

A kada ti je zbilja dobro,

Kad pomisliš da si snažan,

Smiri malo svoju snagu

I nemoj da se praviš važan.

I nastavi svojom cestom,

Niti lijevo, niti desno.

Po širokom hodaj usko,

A napni se kad je tijesno.

*I jednog ćeš dana stići
Na kraj samo tvoga puta.
Tog ćeš časa možda biti
Bez cipela i kaputa,
Al ćeš znati što si, tko si
I koliko zbilja vrijediš.*

*Da si Netko samo zato
Što jedino put svoj slijediš.*

Ratko Zvrko

Ovaj nam nastavni sat pokazuje u potpunosti neuspjelu motivaciju učenika na daljnji rad i interpretaciju lirske pjesme. Učiteljica nije prilagodila motivaciju učeničkom uzrastu niti gradivu koje se treba obraditi. Učenici nisu prepoznali poveznicu između nastavnog listića i lirske pjesme. Učenici su se doimali zbunjeno posebice jer su pred sobom imali nastavni listić koji se obično koristi u nastavi u nižim razredima, a učiteljica ih je pitala relativno teška i osobna pitanja, na koji svaki učenik možda nije spreman odgovoriti pred cijelim razredom (poput pitanja o razlozima svađe s roditeljima). Motivacija je trajala kratko, možemo zaključiti da je trajala manje od dvije minute, što znači da je nedovoljno vremena omogućeno učenicima da se opuste i otvore primanju lirske pjesme. Učiteljica je krenula u dobrome smjeru, ako smatramo da je ciljala na emocionalne iskustvene motivacije, no motivacija nije bila dobro provedena. Ova lirska pjesma govori o promjenama koje se događaju u adolescenciji, o samostalnosti koju adolescenti mogu uživati, o čvrstim stavovima i mišljenjima. Učiteljica je u motivaciji koju je provela razmišljala jedino o lošim stranama promjena koje se događaju u tom periodu života jedne osobe – o razdraženosti, ljutnji i slično. No, motivacija je mogla otići u potpuno drugome smjeru da se učiteljica

poslužila samom lirskom pjesmom i motivima koji se nalaze u njoj. U motivaciju je učiteljica mogla uvrstiti riječi poput staza, put, cesta kako bi razgovarala s učenicima o tome kako su oni do osmoga razreda prešli veliki put te kako ih još veći čeka do kraja života. Također se učiteljica mogla poslužiti i zvučnim zapisima, budući da ima raznih video i audio zapisa u kojima je ova pjesma obrađena (uglazbljena), a razni žanrovi bi dodatno zainteresirali učenike.

9. ZAKLJUČAK

Motivacija je glavni pokretač ideje, prethodnik svakoj aktivnosti te je stoga neizostavan čimbenik u nastavi. Iz teorijskog dijela, ali i iz ankete, možemo vidjeti da se etapi motivacije u nastavi hrvatskog jezika i književnosti mora posvetiti dovoljno pažnje jer ona određuje tijek nastave, zainteresiranost učenika, koliko će učenik usvojiti gradiva na nastavi te hoće li se ostvariti svi zadani ciljevi u nastavi. U ovome smo radu prikazali vrste i ciljeve motivacije, ponudili primjere i analizirali nastavne satove iskusnih učitelja/učiteljica te proveli anketu među 114 osnovnoškolaca i srednjoškolaca. Stoga, s lakoćom možemo zaključiti da učitelj/učiteljica igra veliku ulogu u motivaciji. Njegova/njezina zainteresiranost i raspoloženost uvelike određuje tijek nastave. U ovome smo radu prikazali niz motivacijskih postupaka, metoda i oblika rada koji se mogu primijeniti u etapi motivacije kako bi se učenike potaknulo na što bolju recepciju lirske pjesme, no da bi svaka motivacija bila uspješna, potreban je jednak rad i učitelja i učenika kako bi obje strane bile zadovoljne jer su postigle uspjeh. Djeci i adolescentima je potrebna konstantna novina koja golica njihovu maštu te samim time održava zainteresiranost učenika kroz cijelu školsku godinu. No, uz novine treba ponavljati i već naučeno kako bi se učenici osjećali sigurnije i samopouzdanije. Ako se učenici neprestano susreću s nepoznatim riječima, stilskim figurama ili izrazima, njihova se zainteresiranost postepeno smanjuje što dovodi do slabijeg usvajanja gradiva ili odbijanja nekog školskog predmeta u cijelosti. Analiziranjem nastavnih satova iskusnih učitelja i učiteljica možemo zaključiti da kada se radi o motivaciji učenika za recepciju lirske pjesme, najčešće se koriste motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika, glazbene motivacije ili likovne motivacije – često su uspješne i lako izvedive. Iako se ostale motivacijske tehnike koriste rjeđe, najbitnije da se odabere motivacija koja je usko povezana s gradivom koje se obrađuje na nastavi. Posebice treba posvetiti pažnju učenicima i unutarnjim čimbenicima koji ih pokreću. Također je vrlo bitno da učenici „na prvu“ povežu motivaciju s gradivom, u suprotnome gube interes u potpunosti za gradivo te motivacija postaje neuspješna. Iz anketnog istraživanja možemo zaključiti da je poezija učenicima „draga“, ali pod određenim uvjetima. Jasno nam je da je ono što čitamo stvar

ukusa i individualna je svakoj osobi, ali mladim se čitačima trebaju pokazati razni svjetovi književnosti. Osnovnoškolcima i srednjoškolcima satovi poezije „ne padaju teško“ kada ju razumiju, kada im je bliska i kada im se ne postavlja pitanje „Što je pjesnik htio reći?“. Po tome zaključujemo da učenici jesu relativno motivirani te da su im potrebni učitelji koji će ih poticati na daljnji razvoj.

LITERATURA

PRIMARNA LITERATURA

1. Rosandić, Dragutin, Metodika književnog odgoja, Školska knjiga, Zagreb, 2005
2. Rosandić, Dragutin, Metodika književnog odgoja i obrazovanja, Školska knjiga, Zagreb, 1986

SEKUNDARNA LITERATURA

1. Andrilović, Vlado, Čudina, Mira, Psihologija odgoja i obrazovanja, Školska knjiga, Zagreb, 1991
2. Beck, R. C., Motivacija – Teorija i načela, Naklada Slap, Jastrebarsko, 2003
3. Bežen, Ante, Metodika, Znanost o poučavanju nastavnog predmeta, Profil, Zagreb, 2008
4. Bouša, Dubravka, Priručnik za interpretaciju poezije s pojmovnikom, Školska knjiga, Zagreb, 2004
5. Ćurić, Marija, Šepac Dužević, Sanja, Čitanka za četvrti razred četverogodišnje srednje strukovne škole, Školska knjiga, Zagreb, 2007
6. Gabelica, Marina, Težak, Dubravka, Kreativni pristup lektiri, Naklada Ljevak, Zagreb, 2019
7. Greblički-Miculinić, Diana i dr., Petica, Profil Klett, Zagreb, 2020
8. Greblički-Miculinić, Diana i dr., Šestica, Profil Klett, Zagreb, 2020
9. Greblički-Miculinić, Diana i dr., Sedmica, Profil Klett, Zagreb, 2020
10. Greblički-Miculinić, Diana i dr., Osmica, Profil Klett, Zagreb, 2020
11. Jakšić, Josip, „Motivacija. Psihopedagoški pristup“, u časopisu Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih, Vol. 25 No. 1, Zagreb, 2003
12. Lazzarich, Metodika Hrvatskog jezika u razrednoj nastavi, Učiteljski fakultet, Rijeka, 2017
13. Matijević, Milan, Radovanović, Diana, Nastava usmjerena na učenika, Školske novine, Zagreb, 2011

14. Najev, Vedrana, Quein, Sanja, Novi metodički pristupi u obradbi lektire - kako podučavati čitanje s razumijevanjem, Školska knjiga, Zagreb, 2011
15. Peko, Anđelka, Pintarić, Ana, Uvod u didaktiku hrvatskog jezika, Sveučilište Josipa Jurja, Strossmayera, Pedagoški fakultet, Osijek, 1999
16. Rosandić, Dragutin, Književnost u osnovnoj školi, Školska knjiga, Zagreb, 1976
17. Rosandić, Dragutin, Nastava hrvatskosrpskog jezika i književnosti, Školska knjiga, Zagreb, 1968
18. Solar, Milivoj, Teorija književnosti, Školska knjiga, Zagreb, 1976
19. Šabić,
20. Težak, Stjepko, Teorija i praksa nastave hrvatskog jezika, vol. I, Školska knjiga, Zagreb, 1996
21. Težak, Stjepko, Teorija i praksa nastave hrvatskog jezika, vol. II, Školska knjiga, Zagreb, 1996
22. Težak, Stjepko, Film u nastavi, PKZ, Zagreb, 1967.
23. Trškan, Danijela, „Motivacijske tehnike u nastavi“, u časopisu Povijest u nastavi, Vol. IV No. 7 (1), 2006
24. Vizek, Vidović, Vlasta i dr., Psihologija obrazovanja, VERN, Zagreb, 2014
25. Zalar, Diana, Poezija u zrcalu nastave: Igre stihom i jezikom u susretima s djecom, Mozaik knjiga, Zagreb, 2002

TERCIJARNA LITERATURA

1. Babić, Stjepan, Moguš, Milan, Hrvatski pravopis, Školska knjiga, Zagreb, 2010
2. Anić, Vladimir, Goldstein, Ivo, Rječnik stranih riječi, Novi Liber, Zagreb, 2007

POPIS TABLICA, GRAFIKONA I FOTOGRAFSKIH SAZDRŽAJA

Tablica 1: Metodički sustavi i ključne strateške odrednice (Bežen, 2008:302)

Tablica 2: Vrste motivacije (Rosandić, 2005:310)

Tablica 3: Vrste doživljajno-spoznajnih motivacija (Rosandić, 2005: 310)

Grafikon 1: Prikaz pristupnika anketi prema spolu

Grafikon 2: Prikaz pristupnika anketi prema uzrastu

Grafikon 3: Prikaz čitanja poezije prema učestalosti

Grafikon 4: Prikaz utjecaja poezije na učeničke osjećaje

Grafikon 5: Prikaz čitanja poezije prema tematici

Grafikon 6: Prikaz razumijevanja stiha „Smrtni krik spoji se s pjesmom“

Grafikon 7: Prikaz razumijevanja stiha „Procvjetala voćka u sunčanom proljetnom jutru.“

Grafikon 8: Prikaz učestalosti obrađivanja poezije na nastavi hrvatskog jezika i književnosti

Grafikon 9: Prikaz učestalosti zanimljive obrade lirske pjesme na nastavi hrvatskog jezika i književnosti

Fotografija 1: Prikaz djeve iz prošlosti i mlada djevojka iz sadašnjosti, Sedmica (čitanka), Profil Klett, 2020.

Fotografija 2: Prikaz igre

Fotografija 3: Prikaz Školske pamtilice

Fotografija 4: Prikaz otoka/ Fotografija 5: Prikaz ptice/ Fotografija 6: Prikaz čovjeka

Fotografija 7: Prikaz igre – pomiješane fotografije